

ΙΛΙΞΟΣ

Δεν μπορεί να υπάρξει
αγάπη προς τον Θεό,
χωρίς αγάπη προς τον
πλησίον.

Χρυσόστομος

**Κυκλοφόρησαν
οι νέες εκδόσεις των έργων
της ιδρύτριας της Θ.Ε.**

Έλενα Π. Μπλαβάτσκυ

**Η Φωνή της Σιγής
Το Κλειδί της Θεοσοφίας
Τα Πρώτα Βήματα στον Αποκρυφισμό**

Διατίθενται στα κεντρικά βιβλιοπωλεία
και στα γραφεία της Θ.Ε. Βουκουρεστίου 25,

T.T. 106 71

Τηλ. + Fax. 210 3610961

Τηλ. 210 3620702

Ταχυδρομική ή τηλεφωνική παραγγελία με αντικαταβολή
Το Κλειδί της Θεοσοφίας16€
Η Φωνή της Σιγής.....8€
Τα Πρώτα Βήματα στον Αποκρυφισμό8€

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Α. ΧΕΙΜΑΡΑΣ

ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΤΗΣ ΘΕΟΣΟΦΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

Βουκουρεστίου 25 Κωδ. Ταχ. 106 71, Αθήνα Αττικής, Κωδικός: 4311

Τηλ. 210 36.20.702 - 210 36.10.961 Fax: 210 36.10.961

www.theosophicalsociety.gr

email(περιοδικού): ilisos@theosophicalsociety.gr

email(Εταιρείας): info@theosophicalsociety.gr

Ιδρυτής + ΚΩΣΤΗΣ ΜΕΛΙΣΣΑΡΟΠΟΥΛΟΣ

Ιδιοκτησία - Έκδοση: Θεοσοφική Εταιρεία εν Ελλάδι

Εκδότης - Διευθυντής: Γεώργιος Σιβρής

Επιμέλεια ύλης: Κρυσταλλία Ιωαννίδου, Ιφιγένεια Κασταμονίτη

Μεταφράσεις: Ιφιγένεια Κασταμονίτη

ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ - ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ - ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 2007 Τεύχος 270

Το περιοδικό *ΙΛΙΣΟΣ* εύχεται
στους αναγνώστες του
ΚΑΛΗ ΧΡΟΝΙΑ

Ας διαχυθεί ανάμεσά μας η αγάπη και ας φωτίσει
την ψυχή μας το πνευματικό φως, το τόσο
αναγκαίο σε έναν κόσμο που πνίγεται μέσα στο
σκοτάδι των πολέμων και των απανταχού,
και κάθε είδους, αναταραχών.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΤΕΥΧΟΥΣ

	Σελ.
Γεώργιος Σιβρής: Η Θεοσοφική Ενότητα και η Αλήθεια	3
Έλενα Π. Μπλαβάτσκυ: Θεοσοφία και Θεόσοφοι	9
Ricardo Lindeman: Κάσμα, Αστρολογία και Ελεύθερη Θέληση (μέρος 1ον)	12
Giordano Bruno: Η Αρχή, η Αιτία και η Διάνοια	21
Ε.Ν. Γραμματικάκη: Οι Ταξιάρχες (προσευχή)	25
Τάσος Προύσαλης: Τα Έξη Ντάρσανας – Το Φιλοσοφικό Σύστημα Σάνκντα	27
ΠΡΟΣΦΟΡΑ ΣΤΟ ΣΥΝΑΝΤΩΠΟ – Επιστολή Αναγνώστη	34
Το Πιστεύω του Αισιόδοξου	35
Αντώνιος Ανδριανόπουλος: Η Εκπαίδευση της Διάνοιας	37
Λόγια Διανοητών: Αριστοτέλης ο Σταγειρίτης	40
Κρυσταλλία Ιωαννίδου: Ο Εμπειρικός Κόσμος ως αντανάκλαση του Αληθινού	44
Μάρκος Αυρήλιος: Τα «Εις Εαυτόν» (αποσπάσματα)	52
David Trice: Ηθική και Υπευθυνότητα	54
Παναγιώτης Βλαχόπουλος: Ο Πόθος για Παντοδυναμία	58
Θεόφραστος Παράκελσος: Η Φυσιογνωμική και η Χειρομαντεία	59
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΟΜΙΛΙΩΝ	61
ΜΕΤΑΞΥ ΜΑΣ	63

Με χαρά πληροφορούμε τους αναγνώστες μας ότι μπορούν να επισκεφθούν την ιστοσελίδα της Θεοσοφικής Εταιρείας στην διεύθυνση:

www.theosophicalsociety.gr

Η ιστοσελίδα είναι γραμμένη σε δύο γλώσσες – Ελληνικά και Αγγλικά.

Αν και βοιάζεται ακόμη υπό κατασκευή, αρκετά τμήματά της είναι ήδη

On Line. Περισσότερες πληροφορίες θα βρείτε στη διεύθυνση

webmaster@theosophicalsociety.gr

Η ΘΕΟΣΟΦΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΚΑΙ Η ΑΛΗΘΕΙΑ

Γεώργιος Σιβρής

(Ομιλία για την επέτειο της ίδρυσης της Θ. Ε. στη Νέα Υόρκη, 17-11-1875)

Δύο είναι οι θεμελιώδεις διακηρύξεις της Θεοσοφικής Εταιρείας. Η μία, διατυπώνεται στο έμβλημά της: «ΟΥΔΕΜΙΑ ΘΡΗΣΚΕΙΑ ΑΝΩΤΕΡΑ ΤΗΣ ΑΛΗΘΕΙΑΣ». Και η άλλη, στο πρώτο σκοπό της ίδρυσής της: Δημιουργία πυρήνα Παγκόσμιας Αδελφότητας της ανθρωπότητας, χωρίς διάκριση φύλου, φυλής, τάξεως, χρώματος κλπ. Και οι δύο αυτές διακηρύξεις στοχεύουν στην καρδιά του ανθρώπινου προβλήματος, στη ρίζα του κακού που μαστίζει την ανθρωπότητα επί χιλιάδες αιώνες. Και το κακό αυτό δεν είναι άλλο από τις συγκρούσεις που οδηγούν στους καταστροφικούς πολέμους και τους αλληλοσπαραγμούς.

Μια από τις κυριότερες αιτίες των συγκρούσεων μεταξύ των ανθρώπων και των εθνών προέρχεται από τις θρησκευτικές διαιρέσεις. Θα λέγαμε ότι αυτή είναι η κυριότερη. Ο Κρισναμούρτι λέγει ότι οι άνθρωποι της θρησκείας έχουν δημιουργήσει τεράστιο πρόβλημα στην ανθρωπότητα. Μια άλλη αιτία προέρχεται από τις πολιτικές διαμάχες, τα οικονομικά συμφέροντα και τις φυλετικές διακρίσεις. Γι' αυτό και σε άρθρο του καταστατικού της Θ. Ε. αναφέρεται ότι στις συνεδριάσεις των Στόων απαγορεύονται οι πολιτικές συζητήσεις και οι θρησκευτικοί δογματισμοί. Διότι και τα δύο αυτά αντιστρατεύονται ευθέως το βασικό σκοπό της ίδρυσης που είναι η Παγκόσμια Αδελφότητα, μια σχέση που θα πρέπει να δημιουργείται πρώτα μέσα στους κόλπους της Εταιρείας μεταξύ των μελών και κατ' επέκταση στην κοινωνία. Και τούτο διότι ο θεόσοφος οφείλει να αποτελεί πρότυπο ανθρωπίνης συμπεριφοράς

στην κοινωνία, να αποφεύγει δηλαδή και στην καθημερινή ζωή του να παρασύρεται από θρησκευτικούς φανατισμούς και από πολιτικές αντιπαραθέσεις.

Δυστυχώς, το κλίμα που επικρατεί στην κοινωνία, είναι κάθε άλλο παρά ανθρώπινο και ο θεόσοφος πρέπει να αποστασιοποιείται όσο μπορεί από αυτή την κοινωνική διαπάλη και να μη συμβάλλει στην αντιπαλότητα του κόσμου. Δεν υπάρχει καμία αμφιβολία ότι το όραμα της Παγκόσμιας Αδελφότητας προσκρούει σε πολλά και ανιπέρβλητα εμπόδια, και δεν γίνεται αποδεκτό στην πράξη από όλους σχεδόν τους ανθρώπους. Κανείς δεν δείχνει διατεθειμένος να υποχωρήσει από τις θέσεις του και να θυσιάσει το ατομικό του συμφέρον. Πρώτο και κύριο πρόβλημα, όπως είπαμε, είναι οι διαιρέσεις των θρησκειών και των διαφόρων αιρέσεων οι οποίες οφείλονται, κατά κύριο λόγο, στις διαφορετικές ερμηνείες που δίνει η κάθε πλευρά στα βαθυστόχαστα ιερά κείμενα. Ενώ η Αλήθεια είναι μία, οι αντιλήψεις περί αυτής είναι πολλές.

Για πρώτη φορά μετά τον Αμμώνιο Σακκά, τον ιδρυτή της Σχολής των Νεοπλατωνικών φιλοσόφων στην Αλεξάνδρεια τον 2ο μ.Χ. αιώνα, ετέθη επί τάπητος κατά τρόπο επιτακτικό από τη Θεοσοφική Εταιρεία σε παγκόσμια διάσταση και προβολή, το θέμα της ενότητας των θρησκειών και της κοινής προέλευσής τους από τη μία και μοναδική πηγή Αληθείας, που είναι ο Πνευματικός Κόσμος. Δεν είναι καθόλου τυχαίο ότι η Έλενα Π. Μπλαβάτσκι στο «Κλειδί της Θεοσοφίας», στο πρώτο κεφάλαιο, αναφέρεται εκτενώς στον Αμμώνιο Σακκά. Λέγει δε επί λέξει τα εξής:

«Το όνομά μας το κληρονομήσαμε από τους Αλεξανδρινούς φιλοσόφους που ονομάζονταν εραστές της αλήθειας, φιλαλήθεις. Ο όρος Θεοσοφία καθιερώθηκε τον 3ο αιώνα της χριστιανικής περιόδου από τον Αμμώνιο Σακκά και τους μαθητές του, που ίδρυσαν το εκλεκτικό θεοσοφικό σύστημα και ονομάστηκαν αναλογικοί. Κύριος σκοπός της Εκλεκτικής σχολής ήταν ο ένας από τους τρεις σκοπούς της σύγχρονης Θεοσοφικής Εταιρείας που τη διαδέχθηκε, δηλαδή η συμφιλίωση όλων των θρησκειών, των αιρέσεων και των εθνών, κάτω από ένα κοινό σύστημα ηθικής θεμελιωμένο επάνω στις αιώνιες αλήθειες».

Στο ερώτημα που της έθεσαν: «Πώς θα μας αποδείξετε ότι αυτό δεν είναι ουτοπία και ότι όλες οι θρησκείες βασιίζονται στη μία και μοναδική Αλήθεια», η Έλενα Π. Μπλαβάτσκυ απάντησε ως εξής:

«Με τη συγκριτική μελέτη και ανάλυση (που είναι ο δεύτερος σκοπός της ίδρυσης της Θεοσοφικής Εταιρείας). Στην αρχαιότητα η θρησκεία της Σοφίας ήταν μία. Η ταυτότητα της φιλοσοφίας των αρχέγονων θρησκειών μάς αποδεικνύεται με την όμοια διδασκαλία που άκουγαν οι μνημένοι στις τελετές των Μυστηρίων, που για μια εποχή υπήρχαν σαν παγκόσμιος θεσμός. Όπως αναφέρει ο Δρ. Wilder, όλες οι παλιές λατρείες αποδεικνύουν την ύπαρξη μιας προγενέστερης, από αυτές, Θεοσοφίας. Το κλειδί που ανοίγει την πύλη της μίας πρέπει να ανοίγει τις πύλες όλων, αλλιώς δεν είναι το κατάλληλο κλειδί. Έτσι», καταλήγει, «ο Αμμώνιος Σακκάς είχε πρώτα από όλα χαράξει βαθιά μέσα στην ψυχή των μαθητών του, και όλων όσων λέγονταν εραστές της αλήθειας, ορισμένες μεγάλες ηθικές αλήθειες. Γι' αυτό και το έμβλημα της Θεοσοφικής Εταιρείας είναι ΟΥΔΕΜΙΑ ΘΡΗΣΚΕΙΑ ΑΝΩΤΕΡΑ ΤΗΣ ΑΛΗΘΕΙΑΣ.»

Για να γίνει όμως αυτό συνειδητό, χρειάζεται μια σε βάθος έρευνα όλων των ιερών κειμένων και των παραδόσεων. Δηλαδή μια προσπάθεια να διεισδύσει κανείς στο εσωτερικό νόημα των διδασκαλιών και να συλλάβει το πνεύμα που κρύβεται πίσω από το γράμμα. Να βρει, με άλλα λόγια, την αλήθεια που υποκρύπτουν τα σύμβολα και οι αλληγορίες. Αργότερα ο Κρισναμούρτι ήλθε να ενισχύσει ακόμη περισσότερο τη θεμελιώδη αυτή θεοσοφική διδασκαλία με τα εξής λόγια:

«Υποστηρίζω πως η Αλήθεια είναι τόπος χωρίς μονοπάτια, και δεν μπορείς να φθάσεις εκεί ακολουθώντας οποιαδήποτε αίρεση. Αφού η Αλήθεια είναι απεριόριστη, ανεπηρέαστη, απλησίαστη από οποιοδήποτε μονοπάτι, δεν μπορεί και να οργανωθεί. Ούτε και θα έπρεπε να σχηματισθούν οργανώσεις που να οδηγούν και να σπρώχνουν τους ανθρώπους προς ένα ορισμένο μονοπάτι. Θα πρέπει να καταλάβετε ότι είναι αδύνατο να οργανώσει κανείς μια πίστη. Η πίστη είναι ένα καθαρά προσωπικό θέμα και δεν μπορεί κανείς ούτε πρέπει να την οργανώνει. Αν το κάνει, (η πίστη) πε-

θαίνει, απολιθώνεται, γίνεται δόγμα, αίρεση και θρησκεία και επιβάλλεται στους άλλους. Αυτό προσπαθούν να κάνουν όλοι στον κόσμο. Η αλήθεια στενεύει και γίνεται παιχνίδι των αδυνάτων, αυτών που είναι μόνο στιγμιαία δυσανεκτοί. Η Αλήθεια δεν μπορεί να κατεβάσει το επίπεδό της αλλά, αντίθετα, το άτομο πρέπει να προσπαθήσει να ανέβει έως εκεί. Δεν μπορείς να κατεβάσεις τη βοινοκορφή στην πεδιάδα. Αν θέλεις να φθάσεις στηβουνοκορφή, πρέπει να περάσεις από την πεδιάδα, να σκαρφαλώσεις στις πλαγιές χωρίς να φοβάσαι τα επικίνδυνα βάραθρα. Εσύ πρέπει να σκαρφαλώσεις προς την Αλήθεια. Δεν μπορεί η Αλήθεια να χαμηλώσει και να οργανωθεί από εσένα. Σας προτρέπω λοιπόν να τα παραμερίσετε όλα και να κοιτάξετε μέσα σας για τη φώτιση, για τη δόξα, για την κάθαρση και για την αφθαρσία του εαυτού».

Επαναλαμβάνει, έτσι, τη γνωστή ρήση του Ευαγγελίου: «Γνωρίστε την Αλήθεια και η Αλήθεια θα σας ελευθερώσει», και «Ιδοί, η Αλήθεια εντός υμών εστί». «Κανείς όμως», προσθέτει ο Κρισναμούρτι, «δεν είναι διατεθειμένος να το κάνει. Μπορεί να υπάρχουν μερικοί αλλά είναι πάρα πολύ λίγοι.» Και τούτο διότι, κατά την Ευαγγελική ρήση: «Στενή είναι η πύλη και τεθλιμμένη η οδός η άγουσα στη ζωή και ολίγοι είναι οι ευρίσκοντες αυτήν». Με άλλα λόγια, λίγοι είναι πρόθυμοι να ακολουθήσουν την οδό του μαρτυρίου που συνίσταται στη θυσία της εγωκεντρικής οντότητας, ακολουθώντας την εσωτερική διδασκαλία για να βρουν την αλήθεια και να έχουν ζωή αιώνια. Λίγοι είναι εκείνοι που δέχονται να πεθάνουν σαν υλική προσωπικότητα για να ζήσουν σαν πνευματική ατομικότητα, όπως διδάσκει η Έλενα Μπλαβάτσκι στη «Φωνή της Σιγής». Και ο Κρισναμούρτι προσθέτει: «Ο θάνατος του παλαιού είναι η αθανασία του νέου». Ζούμε στο παρελθόν και διαφεύγει το αιώνιο παρόν. Ίσως ο δρόμος αυτός να είναι ουτοπικός για την ανθρώπινη φύση αλλά για την ψυχή είναι μια πραγματική λυτρωτική πράξη, διότι την ελευθερώνει από τα δεσμά της ύλης.

Έχει μεγάλη σημασία για τον ερευνητή θεόσοφο να συνειδητοποιήσει ότι το σώμα και ο άνθρωπος είναι δύο διαφορετικά πράγματα. Ο πραγματικός άνθρωπος είναι πνεύμα, όπως και ο Θεός, ενσαρκωμένο μέσα στο σώμα. Όπως αναφέρεται στα «Πόδια του Διδασκάλου»: «Πρέπει να ψάξεις μέσα στον εαυτό σου

για να βρεις εκεί το Θεό και να ακούσεις τη φωνή Του, που είναι η δική σου φωνή. Και δεν θα πρέπει να κάνεις το λάθος να παίρνεις τα σώματά σου για τον εαυτό σου, ούτε το φυσικό σώμα, ούτε το αστρικό ούτε το νοητικό. Καθένα από αυτά θα προβάλλει ότι είναι ο εαυτός σου για να πετύχει εκείνο που θέλει. Όμως εσύ πρέπει να γνωρίζεις ότι είσαι Θεός και θέλεις ό,τι θέλει ο Θεός και όχι τα κατώτερα σώματά σου, των οποίων είσαι ο κύριος.» Αλλά και ο Απ. Παύλος σε μια από τις επιστολές του λέγει: «Δεν γνωρίζετε ότι είσθε ναός του Θεού του ζώντος και ότι το πνεύμα του Θεού κατοικεί εν υμίν; Και ότι όσοι διοικούνται από το πνεύμα του Θεού αυτοί είναι Υιοί Θεού;»

Οι μεγάλοι Διδάσκαλοι όλων των εποχών μάς λένε ότι σκοπός της ύπαρξης του ανθρώπου είναι να αφυπνίσει και να αναστήσει το πνεύμα του Θεού μέσα του, που αυτή τη στιγμή βρίσκεται εν υπνώσει. Αυτός είναι και ο λόγος που τα μεγάλα αυτά Όντα εμφανίζονται κατά καιρούς στον κόσμο για να βοηθήσουν την πάσχουσα ανθρωπότητα να συνειδητοποιήσει τον προορισμό της, και να δώσουν έτσι μια ώθηση στο θείο σχέδιο της εξέλιξης. Στην Μπαγκαβάτ Γκιτά αναφέρεται εν προκειμένω: «Όταν το αθάνατο εαυτό, η άχρονη μονάδα, που αποτελεί ένα πολλοστημόριο του ίδιου του Θεού ενσαρκώνεται επί της γης, ενώνεται με έναν ατομικό ψυχοσωματικό οργανισμό και συνεχώς ξαναγεννιέται και ξαναπεθαίνει, έως ότου έλθει η πολυπόθητη σωτηρία που συνίσταται στην αποσύνδεση της αιώνιας μονάδος από την καθαρά υλική προσωπικότητα στην οποία είναι δεσμευμένη». Οπότε, κλείνει ο κύκλος των ενσαρκώσεων.

Όταν ρώτησαν τον Κριшнаμούρτι για την απόλυτη ζωή και πώς συνδέεται με τη μετενσάρκωση, απάντησε ως εξής: «Από τη στιγμή που υπάρχει η επιθυμία, ο ασυγκράτητος πόθος για ύπαρξη και για συνέχιση του χωριστού 'είναι', τότε πρέπει αναγκαστικά να υπάρχει εκείνο που ονομάζεται μετενσάρκωση. Η επιθυμία μας για τη συνέχιση του 'εγώ' διαμέσου μιας σειράς πνευματικών ευκαιριών, που είναι βίοι, είναι εκείνο που αποτελεί την αιτία της μετενσάρκωσης. Μετενσάρκωση είναι μια σειρά ευκαιριών πνευματικής ανέλιξης προς το καθαρό ΕΙΝΑΙ. Μέχρι τη στιγμή που θα πραγματοποιηθεί αυτό το καθαρό ΕΙΝΑΙ (που είναι ο τερματι-

σμός κάθε προσπάθειας) πρέπει να έχετε μια σειρά ευκαιριών. Αν ο έσχατος σκοπός της ατομικής ζωής είναι η πραγματοποιήση του καθαρού εκείνου ΕΙΝΑΙ στο οποίο δεν υπάρχει χωρισμός, που είναι αυτή η ίδια η καθαρή ζωή και η αθανασία, και αν για να φθάσει κανείς σε αυτό απαιτείται μια σειρά ευκαιριών που προέρχονται από μια σειρά βίων, τότε είναι αναπόφευκτο να έχετε αυτή τη θεωρία της μετενσάρκωσης. Και τούτο διότι το ατομικό 'εσείς' δεν μπορεί να κυριαρχήσει επί όλων των περιστάσεων της ζωής αμέσως. Γι' αυτό παρατείνεται η ατομική αυτή ύπαρξη σε χρόνο, έως ότου η αντίληψη του 'εγώ' εκλείψει, έως ότου πραγματοποιήσει το Εαυτό. Αν όμως ζούμε διαρκώς στην κατάσταση της αλήθειας στο παρόν, τότε η θεωρία της μετενσάρκωσης δεν είναι αναγκαία. Διότι το 'εγώ' συνδέεται με το θάνατο, και όσο υπάρχει 'εγώ', υπάρχει γέννηση και θάνατος, και αυτό οφείλεται στην επιθυμία που έχει το 'εγώ' να διαρκέσει, να αυξηθεί, να αποκτήσει ιδιότητες. Το 'εγώ' είναι η φυλακή του Εαυτού, είναι η πλάνη και εξαρτάται από το χώρο και το χρόνο. Το καθαρό Εαυτό είναι η Αλήθεια, είναι η ύπαρξη στο άχρονο παρόν, σε μια άλλη διάσταση στην οποία δεν υπάρχει γέννηση και θάνατος αλλά το αενάως ΖΗΝ.»

Στην ίδια ιδέα κατευθύνεται το έργο της Θεοσοφικής Εταιρείας από την εποχή της ίδρυσής της έως σήμερα. Επιδιώκει να βοηθήσει τα μέλη της να γίνουν αληθινοί θεόσοφοι και να πραγματοποιήσουν το σκοπό της ύπαρξής τους.

Ζώντας για αιώνες στο βασίλειο της νύκτας, φανταζόμαστε πως το σκοτάδι μας είναι καταμεσήμερο. Λύπη και οργή, φιλαργυρία και ματαιοδοξία, φθόνος και μίσος, επίκριση και σινοφαντία είναι οι αμαρτίες που καταστρέφουν την ευτυχία του ανθρώπου. Το Πνεύμα όμως, είναι εκείνο που κάτω από τις μυριάδες ανταπάτες της ζωής εργάζεται σταθερά προς το σκοπό του. Σιωπηλά, αδιόρατα, ακαταμάχητα, οδηγεί προς τη Θεότητα.

Έλενα Π. Μπλαβάτσου
(Βιβλίο Γενεθλίων, Κανόνων και Αξιωματών)

ΘΕΟΣΟΦΙΑ ΚΑΙ ΘΕΟΣΟΦΟΙ

Έλενα Π. Μπλαβάτσικυ

Δεν είμαστε ιδιαίτερα προσκολλημένοι σε καμία θρησκεία, σε καμία φιλοσοφία. Συλλέγουμε το καλό, όπου το συναντήσουμε. Τα μέλη μας είναι ελεύθερα να πρεσβεύουν οποιαδήποτε θρησκεία ή φιλοσοφία προτιμούν. Μπορεί να είναι Χριστιανοί ή Μωαμεθανοί, Ιουδαίοι ή Πάρσοι, Βουδιστές ή Βαχμανιστές. Δεν έχει σημασία. Αλλά, το ότι λέγονται μέλη διότι έχουν εγγραφεί στη Θεοσοφική Εταιρεία, δεν σημαίνει ότι έγιναν και θεόσοφοι, αν δεν έχουν αποκτήσει την έννοια των θείων σχέσεων των πραγμάτων. Θεόσοφος είναι μόνον εκείνος που αποδεικνύεται στην πράξη θεόσοφος. Πρώτος κανόνας του αποκρυφισμού είναι η τέλεια απάρνηση της προσωπικότητας. Πρέπει να γίνει κανείς τέλειος αλτρουιστής, να μη σκέπτεται καθόλου τον εαυτό του, να εγκαταλείπει κάθε αλαζονεία και ματαιοδοξία, να εξυπηρετεί τους συνανθρώπους του, να ασκεί την εγκράτεια και να ακολουθεί άπογη γραμμή ηθικής και αυταπάρνησης εκτελώντας πάντοτε και προς όλους το καθήκον του. Ο πραγματικός θεόσοφος οφείλει να πραγματοποιεί τα πιο υψηλά ηθικά ιδανικά. Να εργάζεται αδιάκοπα για τους άλλους και να αισθάνεται τον εαυτό του ενωμένο με όλους τους ανθρώπους.

Η Θεοσοφία δεν είναι μια θρησκεία, διότι είναι η πεμπτουσία από όλες τις θρησκείες. Είναι η συνένωση των αληθειών που υπάρχουν σε κάθε θρησκεία. Οι θεόσοφοι δεν πιστεύουν σε έναν ανθρωπόμορφο Θεό που δεν είναι παρά η γιγάντια σκιά του ανθρώπου και μάλιστα, όχι στην ανώτερή του όψη. Πιστεύουν σε μια

παγκόσμια Θεία Αρχή, ρίζα των πάντων, από την οποία προέρχονται τα πάντα και στην οποία θα επιστρέφουν. Βρίσκεται παντού στον ορατό και αόρατο κόσμο σε αδιάκοπη εξέλιξη, σε κάθε κομμάτι του κόσμου, γύρω, έξω και μέσα σε κάθε αδιαίρετο ή διαιρετό άτομο ή μόριο. Γιατί είναι η μυστηριώδης ικανότητα εξέλιξης και ανέλιξης, η παντοδύναμη, πάνσοφη, πανταχού παρούσα, δημιουργική δυναμικότητα. Είναι ο αιώνιος οικοδόμος των κόσμων και το σύμπαν δεν δημιουργείται αλλά αναδύεται μέσα από την ίδια της την ουσία.

Σύμβολό της είναι η χωρίς επιφάνεια σφαίρα, της οποίας το κέντρο βρίσκεται παντού και η επιφάνεια πουθενά. Η μόνη ιδιότητά της είναι ο ίδιος της ο ΕΑΥΤΟΣ. Είναι ο μοναδικός νόμος που δίνει ώθηση για την εκδήλωση των αιώνιων αμετάβλητων νόμων, που και αυτοί εκδηλώνονται μέσα στην καρδιά του πρώτου ΝΟΜΟΥ, ενώ ο ίδιος δεν εκδηλώνεται ποτέ, γιατί είναι απόλυτος, και στις περιόδους εκδήλωσης αποτελεί το ΑΙΩΝΙΟ ΠΙΓΝΕΣΘΑΙ. Η Παγκόσμια Θεία Αρχή είναι ο θεός σπινθήρας που είναι ίδιος στην ουσία του με το Παγκόσμιο Πνεύμα και βρίσκεται στην καρδιά κάθε ανθρώπου.

Ο Χριστός είπε: «Πνεύμα είναι ο Θεός και όσοι τον προσκυνούν οφείλουν να το πράττουν εν πνεύματι και αληθεία». Ένα βουδιστικό κείμενο λέγει: «Ο Βουδιστής μπορεί να πιστέψει στην ύπαρξη μιας υπέρτατης Θεότητας που βρίσκεται υπεράνω όλων των ανθρώπινων ιδιοτήτων, μιας τέλει Θεότητας που βρίσκεται πέρα από την αγάπη, το μίσος και τη ζηλοτυπία, βυθισμένος στην αιώνια γαλήνη που τίποτα δεν μπορεί να ταράξει.»

Για έναν Θεό τέτοιας υψηλής αντίληψης δεν είναι απαραίτητη καμία άλλη μορφή λατρείας από το να πράττει κανείς το καθήκον του, αποβλέποντας όχι στην προσωπική του ευτυχία αλλά στην ευτυχία των άλλων. Το καθήκον πρέπει να εκτελείται χωρίς κανένα υπολογισμό. Η σύγχρονη ηθική είναι πολύ ωραία να τη διαβάζει κανείς και να ακούει να τη συζητούν, αλλά τι αξίζουν τα λόγια δίχως πράξεις;

Θεοσοφικό καθήκον είναι να πίνουμε και την τελευταία σταγόνα από το γεμάτο ποτήρι της ζωής χωρίς μεμψιμοιρίες. Να δρέπουμε στο δρόμο μας τα ρόδα με σκοπό να προσφέρουμε το άρω-

μά τους στους άλλους και να κρατούμε για τον εαυτό μας τα αγκάθια, αν είναι ανάγκη να στερηθεί κάποιος άλλος για να χαρούμε εμείς την ευωδιά τους. Καθήκον προς την ανθρωπότητα είναι η αναγνώριση ίσων δικαιωμάτων και προνομίων για όλους δίχως διάκριση φυλής, χρώματος, κοινωνικής θέσης και γέννησης.

Οι βασικές αρχές της Θεοσοφίας είναι: Παγκόσμια Ενότητα, αλληλεξάρτηση των ανθρώπων, νόμος του κάρμα, μετενσάρκωση. Αυτοί είναι οι τέσσερις κρίκοι της χρυσής αλυσίδας που θα έπρεπε να κρατάει την ανθρωπότητα συνενωμένη σε μια οικογένεια, σε μια παγκόσμια αδελφότητα. Εφόσον οι πράξεις τού ενός επιδρούν στη ζωή όλων των άλλων, είναι φανερό ότι μόνο όταν όλοι οι άνθρωποι αποκτήσουν αδελφική διάθεση και εφαρμόζουν πρακτικά τη γνήσια αδελφότητα, εντός της οποίας ο ένας ζει για όλους και όλοι για έναν, τότε μόνο θα πραγματοποιηθεί η γενική βελτίωση των ανθρώπων.

Κάθε θεόσοφος οφείλει όχι μόνο να διδάσκει την αδελφосύνη αλλά και να την πραγματοποιεί στην ατομική του ζωή. Κανείς θεόσοφος δεν έχει το δικαίωμα να μένει ικανοποιημένος από μια νωθρή και επιπόλαιη ζωή, μη πράττοντας τίποτε ουσιαστικώς καλό στον εαυτό του και στους άλλους. Οφείλει να εργάζεται για την ευημερία των λίγων που έχουν ανάγκη τη βοήθειά του, αν δεν είναι ικανός να εργαστεί για την ανθρωπότητα. Κάθε θεόσοφος έχει την υποχρέωση να σπείρει τον καλό το σπόρο στις ψυχές των ανθρώπων και να είναι βέβαιος ότι θα έλθει μια ημέρα κατά την οποία ο σπόρος θα βλαστήσει.

Έλενα Π. Μπλαβάτσκυ
(«Το Κλειδί της Θεοσοφίας»)

ΚΑΡΜΑ, ΑΣΤΡΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΕΛΕΥΘΕΡΗ ΘΕΛΗΣΗ

Ricardo Lindeman

(Προέδρου της Θεοσοφικής Εταιρείας στη Βραζιλία,
πολιτικού μηχανικού με πτυχίο στη Φιλοσοφία,
καθηγητή της Αστρολογίας στο Πανεπιστήμιο Brasilia)

Μέρος Ιον

Αποτελεί γενική πεποίθηση ότι αν η αστρολογία ήταν πραγματική επιστήμη, θα μπορούσε να τα προβλέψει όλα. Για αρκετούς ανθρώπους, αποδοχή των δυνατοτήτων της αστρολογίας απλώς θα σήμαινε παραδοχή της υπόθεσης ότι όλα είναι προκαθορισμένα από μια άκαμπτη μοίρα, ή έναν αμείλικτο καρμικό νόμο, και ότι δεν υπάρχει χώρος για ελεύθερη θέληση. Τα τρία θέματα της επικεφαλίδας μας θεωρούνται σε γενικές γραμμές ασίμβατα μεταξύ τους, αλλά σκοπός αυτού του άρθρου είναι να δείξουμε ότι δεν υπάρχει ασυμβατότητα, παρότι αυτό δεν αποτελεί μια ολοκληρωμένη θέση που να στηρίζεται ακαδημαϊκά. Σχοπεύουμε, μάλλον, να υποδείξουμε μια κατεύθυνση έρευνας που, αν ακολουθηθεί με σοβαρότητα και συστηματικότητα, θα μπορούσε να προσελκύσει τον κόσμο στη μελέτη της αστρολογίας ως επιστήμης.

Το μεγάλο «αμάρτημα» στο οποίο υποπίπτουν πολλοί αστρολόγοι είναι ότι προσποιούνται πως έχουν απόλυτη βεβαιότητα και πεποίθηση στις προβλέψεις τους, αλλά αυτή η στάση τους εκθέτει την αστρολογία στο χλευασμό, δεδομένου ότι δεν εκπληρώνονται όλες οι προβλέψεις. Επιπλέον, προϋποθέτει ότι δεν υπάρχει καθόλου ελεύθερη θέληση στον άνθρωπο και αρνείται την πιθανότητα της εξέλιξης εκείνου που επιζητεί να ανακαλύψει το νόημα της ζωής. Εδώ θέλουμε να αποδείξουμε ότι υπάρχει χώρος για ελεύθερη

θέληση εντός του πεδίου της αστρολογίας, και ότι η αστρολογία δεν είναι καθοριστική. Θα ρωτήσει κάποιος: Ποια θα ήταν η χρησιμότητα της αστρολογίας αν αποτελούσε κάτι καθοριστικό; Μήπως θα είχε ως σκοπό της να ταράξει τους ανθρώπους προκαλώντας ανησυχία και αγωνία για άμεσα ή μελλοντικά ανηλεή γεγονότα; Τι νόημα θα είχε η ζωή αν όλα ήταν απαρέκκλητα προκαθορισμένα; Η επίλυση των μεγαλύτερων προβλημάτων που προκύπτουν από την άσκηση της αστρολογίας εξαρτάται από την ύπαρξη ή μη, καθαρής προοπτικής στην αντιμετώπισή τους. Αναζητώντας την καθαρότητα είναι απαραίτητο να έχουμε προηγουμένως κατανοήσει έστω και ελάχιστα το θέμα της αστρολογίας, του κάρμα και της ελεύθερης θέλησης.

Αστρολογία σημαίνει «μελέτη των άστρων» (ή επιστήμη των άστρων, ανάλογα πώς μεταφράζει κανείς την ελληνική λέξη λόγος – *logos*). Σκοπός της είναι να μελετήσει τις σχέσεις ανάμεσα στα ουράνια και τα γήινα φαινόμενα καθώς και όλα τα πλάσματα που ζουν επί της γης. Αυτές οι σχέσεις μπορεί να είναι άμεσες, συγχρονιστικές ή άλλου είδους επιρροές. Θα ήθελα να τονίσω ότι δεν πρόκειται για πεποίθηση αλλά για μελέτη, όπως είχε τονίσει και ο Σερ Ισαάκ Νεύτων απαντώντας στην ερώτηση που του έθεσαν για τη βάση της αστρολογίας, και είχε πει σε εκείνον που ανακάλυψε τον Κομήτη Halley: «Κύριε, εγώ την έχω μελετήσει αλλά εσείς όχι». (*The Complete Planetary Ephemeris, 1950-2000 μ. Χ.*)

Η ελεύθερη θέληση αφορά τη δυνατότητα του ανθρώπου να επιλέξει ελεύθερα και να πράξει ανάλογα ακολουθώντας την επιλογήν του, έτσι ώστε να καταστεί ικανός είτε να διατηρήσει τα πράγματα ως έχουν είτε να μεταβάλλει τις συνθήκες σύμφωνα με την επιλογή του. Για το Κάρμα, η Δρ. Άννα Μπέζαντ – πρώην Παγκόσμια Πρόεδρος της Θεοσοφικής Εταιρείας – έλεγε:

«Λίγα πράγματα, ίσως, είναι τόσο επικίνδυνα όσο η μερική γνώση του καρμικού νόμου. Και δυστυχώς, αρκετοί από εμάς έχουν σταματήσει στο σημείο της μερικής γνώσης»

(*The Theosophical Life*).

Κάρμα, είναι ένας σανσκριτικός όρος που κυριολεκτικά σημαίνει δράση, αλλά στην Ανατολή θεωρείται ότι περικλείει επίσης και την αντίδραση που ακολουθεί τη δράση. Στην Ανατολική φιλοσοφία το κάρμα δεν αποτελεί, πραγματικά, νόμο του πνευματικού

κόσμου. Η Σχολή των Samkhya, για παράδειγμα, λέγει το αντίθετο. Δηλαδή, ότι ο νόμος του Κάρμα αφορά το βασίλειο της ύλης, ή Prakriti, που περιλαμβάνει την ύλη, το χρόνο και όλα τα μεταβλητά πράγματα, και ότι δεν αφορά το βασίλειο του πνεύματος, ή Purusha, όπου υπάρχει απελευθέρωση (Mukti) από το Κάρμα. Θα πρέπει όμως να θυμόμαστε ότι στο βασίλειο της Prakriti συμπεριλαμβάνονται όλα τα επίπεδα της ύλης, ακόμη και εκείνα που είναι λεπτότερα από το αέριο, καθώς και τα συναισθήματα και οι σκέψεις μας, δηλαδή η ψυχή μας (psyche).

Κατά συνέπεια, είναι ενδιαφέρον να παρατηρήσουμε ότι μια λεπτομερέστερη ανάλυση του τρόπου με τον οποίο κυβερνάται η ίδια η ύλη από τους τρεις νόμους της κλασσικής μηχανικής του Νεύτωνα, μας φανερώνει μια εκδήλωση του Κάρμα στη φυσική ύλη. Από την άλλη πλευρά, όταν ο Αϊνστάιν παρουσίασε τη θεωρία του ($E=mc^2$), οι φυσιολόγοι ανακάλυψαν ότι η ουσία της ύλης δεν ήταν υλική υπό την έννοια που της έδιναν οι αρχαίοι Έλληνες φιλόσοφοι. Ερευνώντας και προσπαθώντας να ελέγξουν τη βάση της ύλης – το άτομο – τη διέσπασαν σε ολοένα μικρότερα σωματίδια. Έτσι οι επιστήμονες, όσο προχωρούσε η έρευνα τόσο πλησίαζαν στο σημείο να αντιληφθούν ότι το άτομο – που οι αρχαίοι Έλληνες θεωρούσαν ως το ελάχιστο υλικό σωματίδιο – μπορούσε να διασπασθεί και να διαλυθεί σταδιακά σε λεπτότερες μορφές ενέργειας. Αυτό αποτέλεσε τη μεγάλη ανακάλυψη του 20ου αιώνα, που πραγματικά άλλαξε την ιστορία του κόσμου. Ίσως η Έλενα Π. Μπλαβάτσκι να είχε συλλάβει αυτή την εξέλιξη της Επιστήμης, όταν διαβεβαίωνε πως τα έργα της θα γινόταν περισσότερο και καλύτερα κατανοητά «ύστερα από εκατό χρόνια» (Κλειδί της Θεοσοφίας). Είχε γράψει επίσης στη «Μυστική Δοξασία» (1888) ότι η ύλη ήταν «συμπυκνωμένο ή κρυσταλλοποιημένο πνεύμα».

Η ουσία της ύλης είναι ένας ωκεανός άχρονης ενέργειας, δηλαδή εκτός του χρόνου στο αιώνιο παρόν. Αναλογικά, η δική μας ουσία, η ουσία της συνειδήσής μας που είναι πλήρης εγρήγορσης, αποτελεί, όπως ίσως γνώριζαν οι πρόγονοί μας, μια από τις απλούστερες μορφές ενέργειας, δηλαδή αγνό Φως. Η προσοχή της είναι πάντοτε στραμμένη στο παρόν, ο Εαυτός υπάρχει μόνο στην παρούσα στιγμή και το Πνεύμα (Atman, Purusha) δεν επηρεάζεται από το χρόνο ή το κάρμα (το νόμο του αίτιου και του απο-

τελέσματος, ή της δράσης και της αντίδρασης). Το Πνεύμα είναι πάντοτε ελεύθερο και ενωμένο με το παν. Δεν γνωρίζει μοναξιά διότι δεν υπάρχει διαχωρισμός στο πνευματικό βασίλειο, ούτε χάσμα μεταξύ αίθου και αποτελέσματος όπως συμβαίνει στον υλικό κόσμο του χρόνου, ούτε μεταβολές και διαδοχές. Παρόλα αυτά το Πνεύμα, ακόμα και στο επίπεδο της φυσικής ύλης, εκφράζει κάτι από την αδιαίρετη ενότητα που αποτελεί τον ωκεανό του πνευματικού φωτός.

Υπάρχει ένας υλικός νόμος σύμφωνα με τον οποίο κάθε διατάραξη που προκαλείται αν ρίξουμε μια πέτρα σε μια λίμνη, δεν επηρεάζει μόνο τα ύδατα στο σημείο της πτώσης αλλά η επίδρασή της απλώνεται σε ολόκληρη τη λίμνη διαταράσσοντάς τα σε όλη την έκτασή της, και αυτό δείχνει συμβολικά την ενότητα της λίμνης. Εκείνο που επηρεάζει το μέρος (το σημείο της πτώσης) επηρεάζει και το όλο (όλη τη λίμνη) και το αντίστροφο. Όλα είναι αλληλένδετα στον ωκεανό της ενέργειας, που είναι η ουσία της ύλης. Η διατάραξη των υδάτων που προκαλείται από την πτώση μιας πέτρας στη λίμνη, διαμοιράζεται σε ομόκεντρα κυκλικά κύματα που ξεκινούν από το σημείο της πτώσης και φθάνουν έως την ακτή, από όπου επιστρέφουν εξ αντανakλάσεως προς τα πίσω στο σημείο της πτώσης. Αυτή είναι μια έκφραση του νόμου της δράσης και της αντίδρασης, μέσω του οποίου αποκτάται η ισορροπία ανάμεσα στα διάφορα τμήματα του όλου. Ο τρίτος νόμος του Νεύτωνα κυβερνά τις σχέσεις των τμημάτων ενός όλου, ή ακόμη και τα διάφορα σώματα και ορίζει ότι (Mathematical Principles of Natural Philosophy) για κάθε δράση υπάρχει πάντα μια αντίθετη ισόποση αντίδραση ή, ότι η αμοιβαία αλληλεπίδραση δύο σωμάτων είναι ισόποση και κατευθύνεται προς αντίθετες μεταξύ τους κατευθύνσεις. Χρησιμοποιώντας απλούστερα λόγια ο Απόστολος Παύλος έλεγε (Προς Γαλάτες, 6,7):

«Εκείνο που σπέρνει κανείς, εκείνο θα θερίσει»

Η αστρολογία βασίζεται στον ίδιο ολιστικό συλλογισμό ότι όλα τα πράγματα είναι αλληλένδετα ή, αν προτιμάτε την αρχαία βεβαίωση από τον Σμαράγδινο Πίνακα του Ερμή Τρισμέγιστου: «Όπως επάνω έτσι και κάτω». Αυτό σημαίνει ότι τα ουράνια φαινόμενα αντανakλώνται στα γήινα, ότι ο μακρόκοσμος αντανakλάται στο-

μικρόκοσμο. Και αυτός είναι ο θεμελιώδης νόμος των αντιστοιχιών στην αστρολογία. Δεν μπορούμε να διαβεβαιώσουμε ότι το κάρμα αποδεικνύει την αξία της αστρολογίας, διότι είναι πάντα πολύ δύσκολο να εξακριβωθεί κάτι τέτοιο. Στην Ανατολική σκέψη το κάρμα προϋποθέτει και ζητά τη μετενσάρκωση, που θα παρέχει επιπλέον χρόνο ώστε να επιστρέψουν στη ζωή του ατόμου ακόμη και τα αποτελέσματα παλαιότερων πράξεών του. Αυτή η αλληλεξάρτηση ανάμεσα στο κάρμα και τη μετενσάρκωση, παρότι είναι απλή στην ουσία της, απαιτεί μια λεπτομερή ανάλυση που δεν μπορούμε να κάνουμε εδώ. Από την άλλη πλευρά, αληθινό είναι και το αντίστροφο. Δηλαδή, όταν η αστρολογία μελετάται με επιστημονική και στατιστική αυστηρότητα, αποτελεί έναν από τους ευκολότερους τρόπους εξάγωγής ενδείξεων ότι οι περιστάσεις της ζωής ενός ατόμου δεν προκύπτουν από απλή τύχη, αλλά ότι κυβερνώνται από το μυστηριώδη νόμο της αλληλεξάρτησης.

Δεν χρειάζεται να διαθέτει κανείς ψυχικές ή υπερασθητές δυνάμεις για να διαβάσει έναν αστρολογικό πίνακα, αλλά μόνο γνώσεις βασικής αστρολογίας και μερικά παραδοσιακά κλειδιά ερμηνείας που αντιπροσωπεύουν τη σύνθεση αστρολογικών παρατηρήσεων οι οποίες συγκεντρώνονταν και καταγράφονταν επί χιλιάδες χρόνια. Έτσι, η αστρολογία είναι ένας από τους ευκολότερους τρόπους να αποκτήσουμε ενδείξεις για τη λειτουργία του κάρμα, διότι οι συνθήκες του αποκαλούμενου πεπρωμένου ενός ατόμου, ζυπάρχουν ήδη και μπορούν να διαβασθούν στον αστρολογικό χάρτη του από τη στιγμή της γέννησής του. Επομένως, ο αστρολογικός χάρτης δεν συντάσσεται προκειμένου να κάνει κάποιος τις επιλογές του σε αυτή τη ζωή, διότι αυτή η ζωή μόλις τώρα αρχίζει – με τον τοκετό – για ένα συγκεκριμένο άτομο που δεν επέλεξε συνειδητά και ελεύθερα την στιγμή της γέννησής του. Είναι σαφές ότι δεν μπορούμε να αποδώσουμε στο άτομο την επιλογή του δικού του αστρολογικού χάρτη αλλά μάλλον στη Φύση ή σε άλλα άτομα, όπως είναι οι γονείς του ή ο μαιευτήρας ιατρός, οι οποίοι μπορούν να θεωρηθούν ως εκπρόσωποι του κάρμα που έρχονται από προηγούμενες ζωές του ατόμου.

Στην πραγματικότητα, σύμφωνα με την Ινδική αστρολογία και φιλοσοφία, εκείνο που φέρνει το άτομο σε αυτή την ενσάρκωση είναι το κάρμα του από περασμένες ζωές. Αλλά από τη στιγμή της

γέννησής του, δηλαδή από τη στιγμή που το σώμα του βρέφους εκτίθεται άμεσα στις αστρικές επιρροές δίχως την προστασία του σώματος της μητέρας του, καταγράφεται ένας χάρτης που αντιπροσωπεύει τις βασικές ροπές που θα επηρεάσουν ολόκληρη τη ζωή του. Αυτός ο χάρτης αποτελεί έκφραση του ώριμου κάρμα ή Prarabdha Karma. Όπως έλεγε η Δρ. Άννα Μπέζαντ:

«Το ώριμο κάρμα.... μπορεί να εμφανισθεί ως σχέδιο μέσα στο ωροσκόπιο που θα καταγράψει ένας πολύ ικανός αστρολόγος»

(Η Αρχαία Σοφία)

Παρόλα αυτά, το ώριμο κάρμα δεν είναι παρά μια ευρύτερη παρουσίαση του πρώτου νόμου του Νεύτωνα που αναφέρεται στην αδράνεια, δηλαδή ότι κάθε σώμα παραμένει σε κατάσταση ακινησίας ή ομαλής ευθύγραμμης κίνησης, εκτός και αν αναγκασθεί να μεταβάλλει αυτή την κατάσταση ωθούμενο από εξωτερικές δυνάμεις που ασκούνται επάνω του. Δεν υπάρχει κάτι αυστηρά πνευματικό εδώ. Ο νόμος της αδράνειας απλώς αναφέρει ότι αν τίποτε δεν έρχεται να συναντήσει ένα σώμα, αυτό συνεχίζει να ακολουθεί τις ροπές που ενεργοποιήθηκαν από το δικό του παρελθόν. Μπορούμε επίσης να δεχθούμε ότι μια ευθεία είναι η καμπύλη μιας άπειρης ακτίνας και αν θεωρήσει κανείς, όπως ο Αϊνστάιν, ότι το σύμπαν είναι καμπύλο, δύο μόνο εναλλακτικές υπάρχουν: το σώμα είναι ακίνητο (αδράνεια ή ακινησία) ή «έλκεται» γύρω από ένα ακίνητο σημείο απείρως απομακρυσμένο (ομαλή ευθύγραμμη κίνηση – αδράνεια κίνησης).

Όλα αυτά είναι τμήμα της σύγχρονης Φυσικής όπου η κλασσική μηχανική εξακολουθεί να ισχύει ως έκφραση των γενικών αρχών της διατήρησης της ενέργειας, της ορμής και της γωνιακής ταχύτητας. Αναλογικά θα μπορούσαμε να πούμε ότι και η ψυχή, επίσης, έχει δύο εναλλακτικές: να έλκεται στο χρόνο (το παρελθόν ενεργοποιεί το μέλλον) σε κυκλικές μετενσαρκώσεις (samsara) γύρω από το άχρονο πνεύμα ή, έχοντας ολοκληρώσει το ταξίδι της και ευρισκόμενη σε κατάσταση φώτισης, να μη χρειάζεται πλέον να ενσαρκωθεί εκ νέου (mukti).

Οι αρχαίοι θεόσοφοι της Αλεξάνδρειας, τον 3ο μ.Χ. αιώνα, ήταν Νεοπλατωνικοί και αποκαλούντο επίσης «Αναλογικοί» διότι δεν αναζητούσαν τη Σοφία μόνο στη μελέτη των βιβλίων αλλά και

στις αναλογίες και τις αντιστοιχίες. Έτσι, θεωρούσαν τα γεγονότα που συνέβαιναν στον εξωτερικό κόσμο ως εκφράσεις και εμπειρίες της ανθρώπινης ψυχής. Παρουσιάζει μεγάλο ενδιαφέρον λοιπόν να καταλάβουμε με ποιο τρόπο μπορούν να διακριθούν αυτές οι αναλογίες στις απλούστερες κινήσεις της ύλης διότι, σύμφωνα με τη φιλοσοφία, το σύμπαν αποτελεί μια ολοκληρωμένη ενότητα η οποία διαπερνάται από μια πανταχού παρούσα αρχή. Έτσι, για παράδειγμα, η Ανατολική αρχή της μετενσάρκωσης και της περιοδικότητας μπορεί να εκληφθεί, αναλογικά, ως έκφραση σε ευρύτερο επίπεδο των ίδιων γενικών αρχών της Φυσικής όπως η διατήρηση της ενέργειας, της ορμής και της γωνιακής ταχύτητας.

Στην Ανατολική φιλοσοφία και κυρίως στην Advaita Vedanta, δεν υπάρχει ουσιαστική διαφορά μεταξύ του αιώνιου πνεύματος (Atman) και της αθάνατης ψυχής, ή του ανώτερου νοητικού (vijñānamāyakośa) και του φυσικού σώματος (ānamāyakosa), διότι σε αυτή τη φιλοσοφία δεν δέχονται το διχισμό αλλά μόνο μια Υπέρτατη Πραγματικότητα. Με άλλα λόγια, δεν υπάρχει παρά μόνο μια ζωή σε ολόκληρο το σύμπαν, κάτι που ως ιδέα είναι παρόμοιο με τη φιλοσοφία του Σπινόζα. Θα μπορούσαμε επίσης να πούμε, από αυτό το σημείο αναλογίας, ότι υπάρχουν μόνο το Πνεύμα ή αγνή ενέργεια (Atman) και η πλάνη (Maya) ή ψευδαισθητική, άρα παροδική, μορφή που προέρχεται από τη συμπύκνωση της άχρονης ενέργειας στην ύλη του χρόνου.

Το πνεύμα θα μπορούσε να συγκριθεί με τον ατμό, η ψυχή ή ή νους με το ύδωρ, και το σώμα με τον πάγο. Και τα τρία έχουν την ίδια ουσία (H₂O) αλλά βρίσκονται σε διαφορετικές καταστάσεις πυκνότητας και έτσι εμφανίζουν διαφορετικούς βαθμούς ελευθερίας. Για παράδειγμα, σε ένα κύβο πάγου το νερό συμπιέζεται στις τρεις διαστάσεις του χώρου και περιορίζεται στα όρια μιας συγκεκριμένης μορφής, γεγονός που δεν συμβαίνει με τον ατμό. Σύμφωνα με τον Lavoisier (Elements of Chemistry), σε όλα τα έργα της τέχνης και της Φύσης δεν δημιουργείται τίποτα διαφορετικό αλλά μια ίση ποσότητα ύλης υπάρχει πριν και μετά το εγχείρημα. Η ποιότητα και η ποσότητα των χημικών στοιχείων παραμένουν ακριβώς οι ίδιες, και τίποτα δεν συμβαίνει πέρα από μεταβολές και τροποποιήσεις στο συνδυασμό τους.

Αυτή η ιδέα μπορεί να ερμηνευθεί ως μια αναλογία μεταβολής της μορφής, των συνδυασμών, ή ως κατάσταση της διατήρησης της ενέργειας. Το πνεύμα είναι ελεύθερο ενώ το σώμα όχι και εντούτοις αυτά τα δύο, ουσιαστικά είναι το ίδιο πράγμα, ενώ οι ιδιότητές τους διαφέρουν κατά πολύ ως αποτέλεσμα του διαφορετικού βαθμού πυκνώσης. Το πνεύμα δεν απουσιάζει ποτέ από το τώρα, από την παρούσα στιγμή. Πάντα είναι, ποτέ δεν ήταν ούτε και θα γίνει, διότι αυτές οι παροδικές ψευδαισθήσεις αποτελούν μόνο προϊόντα του νου. Το παρελθόν και το μέλλον δεν είναι αληθινά παρά μόνο για την υποκειμενική μνήμη και τη φαντασία αντίστοιχα. Αυτός είναι ο λόγος που όλες οι ψυχολογικές οδύνες ουσιαστικά είναι φανταστικές και προέρχονται από την ταύτιση της αγνής συνείδησης, που είναι πάντοτε παρούσα, με την προβολή μιας νοητικής προσδοκίας της φαντασίας που παράγεται από το νου στο χρόνο. Αυτό μπορεί να είναι η επιθυμία να επαναληφθεί μια ευχάριστη στιγμή που έχει αποθηκευθεί στη μνήμη του παρελθόντος (έλξη), ή να αποφευχθεί η επανάληψη μιας οδύνης που έχει αποθηκευθεί στο παρελθόν (άπωση).

Οι υποκειμενικές κινήσεις του νου, όπως η έλξη και η άπωση, καθώς και τα αποτελέσματα που αυτές προκαλούν, π.χ. η επιθυμία και ο φόβος, η αγωνία και το μίσος, η ευφορία και η κατάθλιψη, στην πραγματικότητα είναι τόσο φανταστικά και ψευδαισθητικά για την αγνή συνείδηση του Πνεύματος όσο είναι και η χαρά ή η θλίψη ενός ανθρώπου που παρακολουθεί ένα έργο στην τηλεόραση. Μπορούν επίσης να συγκριθούν με τις αντιδράσεις ενός μικρού παιδιού που δεν αντιλαμβάνεται ότι ο νυκτερινός εφιάλτης του δεν είναι αληθινός, μόνο και μόνο επειδή εκείνο έτσι τον νιώθει. Το παιδί υποφέρει επειδή ταυτίζεται με το φάντασμα του εφιάλτη του, αλλά όταν μεγαλώσει και αντιληφθεί ότι η ψυχολογική οδύνη του εφιάλτη είναι φανταστική και παροδική, τότε το φάντασμα εξαφανίζεται και η οδύνη σταματάει.

Η ταύτιση (*asmita*, που κυριολεκτικά σημαίνει «είμαι αυτό το πράγμα») βρίσκεται πίσω από το ψυχολογικό εγώ που υποφέρει. Μόλις σταματήσει η ταύτιση, σταματάει και η οδύνη. Έτσι, δεν θα έπρεπε να λέγει κάποιος: «Είμαι Κριός», πράγμα που σημαίνει «νιώθω μεγαλύτερη έλξη προς τη δύναμη και την ορμή (Κριός) παρά προς την αρμονία (Ζυγός)», αλλά μάλλον να λέγει: «Μοιάζω με Κριό». Διότι αυτή η κατάσταση έλξης μέσω της ταύτισης είναι

παροδική και ψευδαισθητική για το φως της αγνής συνείδησης, ακόμη και αν διαρκέσει για μια ολόκληρη γήινη ζωή. Η Έλενα Π. Μπλαβάτσκι συχνά αναφερόταν στα λόγια του Πλούταρχου:

«Ο άνθρωπος είναι σύνθετος και λαθεύουν όσοι νομίζουν ότι αποτελείται μόνο από δύο μέρη. Ο συνδυασμός της ψυχής με την κατανόηση (ή νου), παρέχει τη λογική. Με το σώμα (ή το θυμικό, ή ζωική ψυχή) προκαλεί πάθος. Από αυτά, το ένα είναι η απαρχή της ευχαρίστησης και του πόνου, και το άλλο είναι της αρετής και της κακίας. Όταν τα τρία αυτά μέρη πρόκειται να ενωθούν σε μια ενιαία σύνθεση, η γη παρέχει το σώμα, η σελήνη την ψυχή και ο ήλιος την κατανόηση για την αναγέννηση του ανθρώπου»

(Περί του Εμφαινομένου Προσώπου της Σελήνης)

«Αυτή η τελευταία πρόταση», έλεγε η Έλενα Π. Μπλαβάτσκι, «είναι καθαρά αλληγορική και θα γίνει κατανοητή από εκείνους που γνωρίζουν την εσωτερική επιστήμη των αντιστοιχιών, και ποιος πλανήτης συνδέεται με κάθε ξεχωριστή αρχή»

(Το Κλειδί της Θεοσοφίας)

Η Εσωτερική Αστρολογία παραδοσιακά διαβεβαιώνει ότι ο ωροσκόπος σε αυτή τη ζωή (δηλαδή, η προβολή της γης διαμέσου του ανατολικού ορίζοντα του ζωδιακού, ή το ζώδιο της «ώρας» της γέννησης που επηρεάζει κατ' εξοχήν το σώμα), θα αποτελέσει το ηλιακό ζώδιο της επόμενης ενσάρκωσης (δηλαδή, θα είναι το ζώδιο του «μήνα» της γέννησης που επηρεάζει κυρίως το νου). Ότι το σεληνικό ζώδιο σε αυτή τη ζωή (δηλαδή, το ζώδιο της «ημέρας» της γέννησης που επηρεάζει κατ' εξοχήν τα συναισθήματα ή τα πάθη), θα πρέπει να υπήρξε το ηλιακό ζώδιο σε προηγούμενη ενσάρκωση.

Αυτές οι αναλογίες, παρότι είναι αρκετά ενδιαφέρουσες ως στοιχεία προς εξέταση, δεν μπορούν εύκολα να αποδειχθούν επιστημονικά. Ωστόσο, μπορούν να υποδηλώσουν ότι η ζωή είναι ένα σχολείο όπου η ψυχή ή νους (ηλιακό ζώδιο), χρησιμοποιώντας ένα καινούργιο σώμα, θα αφομοιώσει τμήμα των δονήσεών του (ωροσκόπος) και με τον τρόπο αυτό θα διευρύνει τις ικανότητές της. Αυτός είναι ο λόγος για τον οποίο ο ωροσκόπος τείνει να κυριαρχήσει σε ένα άτομο καθώς αυτό μεγαλώνει σε ηλικία. Στην πραγματικότητα, ο ωροσκόπος αφομοιώνεται καλύτερα από την ψυχή με την πάροδο του χρόνου.

(Συνεχίζεται)

(Από το περιοδικό Theosophist, Οκτώβριος 2006)

Η ΑΡΧΗ, Η ΑΙΤΙΑ ΚΑΙ Η ΔΙΑΝΟΙΑ

Giordano Bruno

(Απόσπασμα από τον δεύτερο διάλογό του)

Δεν περιμένουμε από έναν φυσικό φιλόσοφο να διευκρινίσει όλες τις αιτίες και τις αρχές, παρά μόνο τις φυσικές, και από αυτές, τις κύριες κατά προσέγγιση. Αν και τότε, καθώς τα πράγματα εξαρτώνται από την πρώτη αρχή και την πρώτη αιτία, μπορεί να λεχθεί ότι κατέχουν αυτή την αιτία και αυτή την αρχή, εν τούτοις δεν υπάρχει σταθερά μια τέτοια αναγκαία σχέση ώστε από τη γνώση της μιας να μπορούμε να συμπεράνουμε τη γνώση της άλλης. Συνεπώς, δεν θα έπρεπε να περιμένουμε αυτές τις δύο να περιγράφονται στο ίδιο σύστημα. Γιατί από τη γνώση των εξαρτημένων πραγμάτων, δεν μπορούμε να συμπεράνουμε άλλη ιδέα για την πρώτη αρχή και αιτία παρά μόνο με την μάλλον ανεπαρκή μέθοδο των αποδείξεων ότι όλα τα πράγματα προέρχονται από τη βούληση ή την αρετή (της πρώτης αιτίας), η οποία είναι η αρχή της λειτουργίας της και από την οποία δημιουργείται το παγκόσμιο αποτέλεσμα.

Είναι άξιοι επαίνου εκείνοι που αγωνίζονται για τη γνώση αυτής της αρχής και αιτίας. Οι άνθρωποι που αντιλαμβάνονται όσο είναι δυνατόν, το μεγαλείο της καθώς περιπλανώνται με τα μάτια των γερά συγκροτημένων μυαλών τους ανάμεσα σε αυτά τα μεγαλόπρεπα άστρα και τα φωτεινά σώματα, που είναι τόσοι πολλοί κατοικήσιμοι κόσμοι, μεγάλα ζώα και εξαιρετικές θεότητες, και που φαίνονται και είναι αναρίθμητοι κόσμοι όχι πολύ διαφορετικοί από αυτόν που μας επνέει. Είναι αδύνατον γι' αυτούς να έχουν ύπαρξη έξω από τον εαυτό τους θεωρώντας ότι είναι σύνθετοι και

ευδιάλυτοι. Είναι αναγκαίο σε αυτούς να γνωρίζουν την αρχή και την αιτία και συνεπώς, με το μεγαλείο της ύπαρξής τους, της ζωής τους και της δράσης τους, αποκαλύπτουν και διακηρύσσουν στο άπειρο σύμπαν με αμέτρητες φωνές την άπειρή τελειότητα και μεγαλοπρέπεια της πρώτης αρχής και αιτίας.

Όταν μιλάμε για τον Θεό σαν πρώτη αρχή και πρώτη αιτία, εννοούμε το ίδιο πράγμα από άλλη άποψη. Όταν μιλάμε για αρχές και αιτίες στη Φύση, μιλάμε για πολλά και διαφορετικά πράγματα από πολλές και διαφορετικές απόψεις. Μιλάμε για τον Θεό σαν πρώτη αρχή, στο βαθμό που όλα τα πράγματα προέρχονται από αυτόν κατά ένα ορισμένο σύστημα, άλλα πριν και άλλα μετά σύμφωνα με τη φύση τους, τη διάρκειά τους ή την αξία τους. Μιλάμε για τον Θεό σαν πρώτη αιτία στο βαθμό που όλα τα πράγματα είναι χωριστά από αυτόν, όπως είναι το αποτέλεσμα από την ικανή αιτία και το πράγμα που παράγεται από αυτό που το παράγει. Και αυτές οι δύο απόψεις διαφέρουν, εφόσον ό,τι προηγείται και είναι πιο πολύτιμο, δεν είναι πάντα η αιτία αυτού που έπεται και είναι λιγότερο πολύτιμο. Και ό,τι είναι η αιτία, δεν προηγείται πάντα ούτε είναι πιο πολύτιμο από το αιτιατό, όπως είναι φανερό σε κάθε προσεκτικό συζητητή.

Αν κατά καιρούς ο ένας όρος χρησιμοποιείται στη θέση του άλλου, παρόλα αυτά μιλώντας κυριολεκτικά, όλα όσα είναι αρχές δεν είναι πάντα αιτία. Το σημείο είναι η αρχή της γραμμής αλλά όχι η αιτία της. Η στιγμή είναι η αρχή της δραστηριότητας, η θέση από την οποία ξεκινάει κάτι είναι η αρχή της κίνησης, αλλά όχι η αιτία της. Το σκεπτικό μέρος είναι η αρχή κάθε θέματος αλλά όχι η αιτία του. Έτσι, η αρχή είναι γενικότερος όρος από την αιτία. Όσον αφορά την ικανή αιτία, διακηρύσσω ότι η παγκόσμια φυσική ικανή αιτία είναι η παγκόσμια διάνοια, η οποία είναι η πρώτη και κύρια δύναμη της παγκόσμιας ψυχής. Η παγκόσμια ψυχή με τη σειρά της είναι η παγκόσμια μορφή.

Παγκόσμια διάνοια είναι η εσώτατη, η πιο αληθινή και ουσιαστική δύναμη και το πιο δραστικό μέρος της παγκόσμιας ψυχής. Είναι το ένα και το αυτό πράγμα που γεμίζει το όλο, φωτίζει το σύμπαν και οδηγεί τη Φύση στη δημιουργία των ειδών της με το σωστό τρόπο. Παίζει τον ίδιο ρόλο στην παραγωγή των φυσικών πραγμάτων, με το ρόλο που παίζει η διάνοιά μας στην παράλληλη

δημιουργία λογικών συστημάτων. Οι Πυθαγόρειοι την ονομάζουν υποκινητή και ταραχοποιό του σύμπαντος και ο Πλάτων την περιγράφει με αυτά τα λόγια: «Ενσταλαγμένος μέσα στα μέλη ο νους, αναταράσσει ολόκληρη τη μάζα και αναμιγνύεται με ολόκληρο το σώμα».

Οι Πλατωνικοί την ονομάζουν παγκόσμιο τεχνίτη. Αυτός ο κτίστης, ισχυρίζονται ότι προέρχεται από τον ανώτερο κόσμο – ο οποίος είναι στην πραγματικότητα ένας – στον αισθητό κόσμο, που είναι πολλαπλά διαιρεμένος και πάνω στον οποίο κυβερνάει όχι μόνο η αρμονία αλλά και η συμφωνία, λόγω της διάσπασης σε μέρη. Αυτή η διάνοια, ενσταλάζοντας και φέροντας κάτι δικό της στην ύλη ενώ η ίδια παραμένει ήσυχη και ακίνητη, παράγει όλα τα πράγματα. Οι Μάγοι την ονομάζουν εξαιρετικά γόνιμη σε σπόρους ή υπορέα, εφόσον είναι αυτό που γονιμοποιεί την ύλη με κάθε μορφή, και ανάλογα με τον τύπο της και τις καταστάσεις κατορθώνει να τη διαπλάσσει, να τη διαμορφώσει και να την αλλήλο-συσχετίσει σε τόσο θαυμαστά συστήματα ώστε να μη μπορούν να αποδοθούν στην τύχη ή σε κάποια αρχή ανίκανη να διακρίνει και να βάλει τάξη.

Ο Ορφείας ονομάζει αυτή τη διάνοια μάτι του κόσμου, επειδή παρατηρεί και το εσωτερικό και το εξωτερικό όλων των φυσικών πραγμάτων, ώστε όλα τα πράγματα να μπορούν να επιτύχουν τη δημιουργία και τη διατήρηση του εαυτού τους, εσωτερικά και εξωτερικά, στην κατάλληλη συμμετρία. Ο Εμπεδοκλής την ονομάζει διαφοροποιητική, επειδή δεν κουράζεται ποτέ να ξεδιπλώνει τις μορφές που είναι μπερδεμένες μέσα στους κόλπους της Φύσης, και να διατάσσει τη γέννηση ενός πράγματος από τη διάλυση ενός άλλου. Ο Πλωτίνος την ονομάζει πατέρα και προπάτορα επειδή μοιράζει σπόρους στον αγρό της Φύσης και είναι ο άμεσος διανεμητής των μορφών. Όσο για εμάς, την ονομάζουμε εσωτερικό τεχνίτη επειδή διαμορφώνει την ύλη και τη διαπλάθει από μέσα, όπως από μέσα ο σπόρος ή η ρίζα ξεπετάγεται και δημιουργείται ο κορμός, από μέσα από τον κορμό ξεπροβάλλουν τα κλαδιά, και από μέσα από τα κλαδιά τα βλαστάρια και μέσα από αυτά ξεδιπλώνονται τα μπουμπούκια, και εκεί μέσα διαμορφώνονται, σχηματίζονται και συνυφαίνονται σαν νεύρα τα φύλλα, τα λουλούδια και τα φρούτα. Όσο για το εσωτερικό, μερικές φορές ο χυμός

ανακαλείται από τα φύλλα και τα φρούτα στα βλαστάρια, από τα βλαστάρια στα κλαδιά, από τα κλαδιά στον κορμό και από τον κορμό στη ρίζα. Το ίδιο και με τα ζώα. Το έργο της ξεκινάει από τον αρχικό σπόρο και από το κέντρο της καρδιάς προς τα εξωτερικά μέρη, και από αυτά τελικά συγκεντρώνει πάλι στην καρδιά τις εκτυλισσόμενες δυνάμεις, συνδέοντας κατά κάποιο τρόπο τις ήδη δημιουργημένες κλωστές.

Τώρα, αν πιστεύουμε ότι απαιτείται προμελέτη και διάνοια ακόμη και για τη δημιουργία άπυχων έργων, τα οποία γνωρίζουμε πώς να διαμορφώσουμε στην επιφάνεια της ύλης με μια ορισμένη σειρά και μιμητικό αποτέλεσμα – όπως κόβοντας και σκαλίζοντας ένα κομμάτι ξύλο, δημιουργούμε την εικόνα ενός αλόγου – πόσο ανώτερη πρέπει να θεωρήσουμε αυτή τη δημιουργική διάνοια που από το εσωτερικό της σπερματικής ύλης συγκολλάει τα κόκκαλα, προεκτείνει τους χόνδρους, κοιλαίνει τις αρτηρίες, κάνει τους πόρους να αναπνέουν, συνυφαίνει τις ίνες, εξαπλώνει τα νεύρα προς διάφορες κατευθύνσεις και διευθετεί το σύνολο με τόσο θαυμαστή κυριότητα; Πόσο ανώτερος τεχνίτης είναι, λέω, αυτός που δεν περιορίζει τον εαυτό του σε ένα και μόνο μέρος της ύλης, αλλά εργάζεται συνεχώς παντού στο σύνολο.

Υπάρχουν τρία είδη διάνοιας: Η θεία διάνοια που είναι όλα τα πράγματα, η εγκόσμια που κάνει όλα τα πράγματα, και οι επιμέρους διάνοιες που γίνονται όλα τα πράγματα. Γι' αυτό είναι αναγκαίο να βρίσκουμε ανάμεσα στα άκρα το μέσο που είναι η αληθινή ικανή αιτία, όχι μόνο η εξωτερική αλλά και η εσωτερική, όλων των φυσικών πραγμάτων. Ονομάζω μια αιτία εξωτερική, όταν σαν ικανή διαμορφώνει μέρος των πραγμάτων που συνθέτονται και των πραγμάτων που δημιουργούνται. Ονομάζω μια αιτία εσωτερική, εφόσον δεν λειτουργεί γύρω από την ύλη και έξω από αυτήν, αλλά με τον τρόπο που μόλις περιέγραψα. Έτσι, μια αιτία είναι εξωτερική με το να είναι χωριστή από το ουσιαστικό περιεχόμενο αλλά και την πραγματική ουσία καθεαυτή των αποτελεσμάτων της, και επειδή το όν της δεν μοιάζει με αυτό των πραγμάτων που είναι ικανά να γεννηθούν και να φθαρούν, αν και τα περιέχει. Μια αιτία είναι εσωτερική αναφορικά με τη δράση των δικών της λειτουργιών.

(Πηγή: «Περί της Αιτίας, της Αρχής και του Ενός», Giordano Bruno)

ΟΙ ΤΑΞΙΑΡΧΕΣ

(Προσευχή)

Ε.Ν. Γραμματικάκη

Αρχάγγελοι αγαθάγγελοι, Πρεσβευτές της αγάπης,
Ταξίαρχοι της άπειρης στρατιάς του βασιλείου των αγγέλων,
μα και των ανθρώπων οδηγοί, Αρχάγγελοι,
φωτεινά αστέρια που διακοσμούν το στερέωμα
με άδολη αγάπη, με ανιδιοτελή σκοπό.
Θείας εντολής εκπλήρωση για την κάλυψη μεγάλων κενών
και των αναγκών της ανθρωπότητας, βοηθοί του Θεού
μα και δικοί μας. Διπλός ο ρόλος της ύπαρξής σας.
Μεγάλος ο προορισμός σας και υπέροχο το έργο σας
για τη σωτηρία των κόσμων.

Εμπνευστές και εκπαιδευτές κάθε αγαθής σκέψης,
ζωγράφοι της ψυχής μας και των αγαθών οραμάτων μας,
γλύπτες που σμιλεύετε τη ζωή μας και τη δράση της.
Επικαλούμεθα την ολοφώτιστη βοήθειά σας,
για να εισέλθουμε στους κόσμους σας και τα βασίλειά σας.
Ακούμε τη μελωδική υμνωδία σας
να ανοίγει τις πτυχές της ψυχής μας,
κι αυτή να πάλλεται στη θεία μελωδία της,
και να χορεύει μαζί σας με τις υπέροχες
ενεργειακές κινήσεις σας,
μέσα στους παλμούς του Σύμπαντος Κόσμου
δημιουργώντας αρμονία, ισορροπία, ομορφιά,
τάξη, ρυθμό κι αγάπη.

Μια αγάπη χρυσαφένια που έπλασε ο Θεός
και σας τη χάρισε για να την μεταδώσετε σ' εμάς.

Κι εσεείς αγαθάγγελοι, αρχάγγελοι ανεβοκατεβαίνετε
από τα ύψη μέχρι τα τάρταρα αναζητώντας ανθρώπους
που να τη δεχθούν. Κι όσοι από εμάς την αναζητούν,
την παίρνουν, την αγκαλιάζουν με ζέση.
Ψάχνετε κάθε ώρα για έναν ή για πολλούς από εμάς
και θέλετε να χαρίσετε το θείο σας δώρο.

Ερευνάτε για ανοικτές καρδιές
και για ελεύθερες ανθρώπινες διάνοιες
αδέσμευτες από προλήψεις που να μπορούν κι αυτές
να δεχθούν τα δώρα και τις προσφορές σας.
Και κάποιον, κάποιον συναντάτε και κάποιους.
Και τότε ευλογείτε και χαίρεστε γι' αυτό.
Ελπίζουμε να είμαστε κι εμείς μερικοί από αυτούς
κι ευχόμαστε να γίνουμε περισσότεροι,
για να χαρούμε όλο το μεγαλείο του Θείου Δώρου σας,
και να γιορτάσουμε μαζί σας της ζωής μας Αστέρια,
της ψυχής μας φλόγα και της σκέψης μας Φάρος.

Αγγίζετε τον μέσα κόσμο μας
και τον απαλύνετε και τον ευλογείτε.
Φωτίζετε το έξω σώμα μας και μας προστατεύετε.
Εσεείς θαυμαστοί οδηγοί που μας εξυπηρετείτε συνεχώς
με αγάπη αφανή κι αδιόρατη, με διάκριση,
με σύνεση και με μεγαλείο απρόβλεπτο πολλές φορές,
δοξάζουμε τ' Όνομά σας και το κάνουμε δικό μας,
με την ελπίδα να έχουμε έστω και κάτι λίγο από εσάς,

Αστέρια τ' Ουρανού και της ζωής μας.
Μείνετε σας παρακαλούμε κοντά μας συνεχώς
για να βοηθήσετε την αφύπνιση τη δική μας
μα και όλης της ανθρωπότητας.
Σας ευχαριστούμε για όσα κάνετε για εμάς
κι ευχόμαστε να είστε κοντά μας την κάθε μέρα
την κάθε στιγμή και για πάντα.
Ας γίνει!

Τα Έξη Ντάρσανας Το Φιλοσοφικό Σύστημα Σάνκχα

Τάσος Προύσαλης

*(Ομιλία στη Θεοσοφική Εταιρεία, Στοά ΥΠΑΤΙΑ,
Μάιος 2007)*

Στην Ινδική Φιλοσοφία διακρίνουμε έξη βασικές θεάσεις, αντιλήψεις περί πραγματικότητας, έξη Ντάρσανας. Τα Ντάρσανας αποκαλούνται και ορθόδοξα φιλοσοφικά συστήματα: ορθόδοξα γιατί θεμελιώνονται στις Βέδες, σε αντίθεση με συστήματα όπως ο Βουδισμός και ο Ζαϊνισμός που απορρίπτουν την εγκυρότητα των Βεδών. Η Νυάγια είναι το φιλοσοφικό εκείνο σύστημα που ασχολείται κυρίως με τη διατύπωση των αρχών της Λογικής και τη διερεύνηση των μέσων κτήσεως γνώσης. Η Βαϊσέσικα είναι κατά βάση οντολογία, αφού αναλύει τον εμπειρικό κόσμο σε 9 κατηγορίες – κοσμικές αρχές. Η Σάνκχα ασχολείται με το κοσμικό γίνεσθαι (Κοσμολογία) ενώ η Γιόγκα μεταθέτει το ενδιαφέρον από την εξέλιξη του Μακρόκοσμου σε αυτήν του Μικρόκοσμου. Η Μιμάμσα εστιάζει στην ορθή ερμηνεία των Βεδών και στη σημασία των έργων, πράξεων ενώ η Βεδάντα εστιάζει στη σημασία της γνώσης και στην αναζήτηση της Έσχατης Πραγματικότητας, του Όντως Όντος.

Γενικά για τη Σάνκχα

Παραδοσιακά τα έξη Ντάρσανας εξετάζονται ανά δυάδες λόγω της συνάφειάς τους: Νυάγια-Βαϊσέσικα, Σάνκχα-Γιόγκα, Μιμάμσα-Βεδάντα. Η Σάνκχα, λοιπόν, έχει ιδιαίτερη συνάφεια με τη Γιόγκα, αφού η τελευταία εφαρμόζει τις αρχές της Σάνκχα στον μικρόκοσμο. Καθώς η ρίζα σανκ- σημαίνει απαριθμώ, η Σάνκχα δεν είναι παρά ένα σύστημα απαρίθμησης μέσα από μία λογική

ανάλυση των αρχών της κοσμικής εξέλιξης. Κατά μία άποψη, τα αρχαιότερα κείμενα σχετικά με τη Σάνκνα είναι τα Samkya pravacana sutra και Tattva samasa που αποδίδονται από άλλους στον Καπίλα και από άλλους σε κάποιον μαθητή της γραμμής του. Το κλασσικό εγχειρίδιο του σανκριακού συστήματος, και το πιο δημοφιλές είναι τα 72 Samkhya akarikas του Isvarkrna. Τα τρία πρώτα περιγράφουν εν συντομία την ουσία της διδασκαλίας ολόκληρου του έργου. Η ανθρώπινη ύπαρξη υποφέρει, και αυτός ο πόνος και το πάθος (εκ του πάσχω) δεν μπορεί να αφαιρεθεί με εμπειρικά μέσα ή με αποκαλύψεις γραφών, παρά μόνο με τη γνώση που χαρίζει η διάκριση. Στη σωτήρια γνώση περιλαμβάνεται το ανεκδήλωτο, δηλαδή Πρακρίτι ή πρωταρχική Φύση, το εκδηλωμένο ή ο Κόσμος που προέρχεται από την Πρακρίτι, και ο γνώστης ή Πουρούσα. Το σύστημα Σάνκνα δίνει έμφαση στα εξής θέματα:

- Στη θεωρία της αιτιότητας
- Στην αντίληψη για δύο αρχές, Πρακρίτι και Πουρούσα.
- Στο μετασχηματισμό του Κόσμου
- Στην αντίληψη περί απελευθέρωσης και,
- Στη θεωρία της γνώσης.

Η θεωρία της αιτίας και του αποτελέσματος

Θεμελιώδης θεωρία της Σάνκνα – προκειμένου να εξηγηθεί περαιτέρω το κοσμικό γίγνεσθαι – είναι αυτή της αιτίας και του αποτελέσματος. «Δεν μπορεί κάτι να προέλθει από το τίποτε», δηλώνει η Σάνκνα. Η Σάνκνα ακολουθεί τη σχολή σκέψης Satkaryavada σύμφωνα με την οποία «το αποτέλεσμα υπάρχει εν δυνάμει στην αιτία, προ της δημιουργίας ή εκδήλωσης του». Έτσι, για παράδειγμα, κανείς δεν μπορεί να παράγει γάλα από άμμο, γιατί δεν υπάρχει γάλα στην άμμο. Η παραπάνω θέση της Σάνκνα είναι καθοριστική για τη θεωρία της κοσμικής εκδήλωσης και συνοψίζεται στα εξής: Από την ανυπαρξία δεν μπορεί να προέλθει ύπαρξη. Αυτό που υπάρχει δεν μπορεί να διαλυθεί εντελώς. Για την υποστήριξη αυτής της θέσης δίδεται το παράδειγμα της χελώνας και των άκρων της που εξέρχονται από το καβούκι της. Με αυτή τη συλλογιστική η Σάνκνα καταλήγει στην αποδοχή μιας αρχικής ουσίας, της Πρακρίτι.

Η Πρακρίτι (Prakriti)

Pr- σημαίνει προ- και kr- σημαίνει φτιάχνω, παράγω. Πρακρίτι (prakriti), επομένως, είναι η πρωταρχική ή ανεκδήλωτη Ύλη. Μεταφράζεται επίσης ως πρωταρχική Φύση ή κοσμική Ουσία. Είναι η πρωταρχική αιτία από την οποία ο Κόσμος προέρχεται και στην οποία επιστρέφει. Η Σάνκντα δεν δέχεται τη θέση της Nyaya-Vaisesika ότι τα υλικά άτομα παράγουν τα πάντα, ακόμα και λεπτοφυή αντικείμενα όπως το νου, τη διάνοια και το εγώ. Στη Φύση παρατηρούμε ότι οι αιτίες είναι πάντα πιο λεπτοφυείς από τα αποτελέσματα (δίδεται το παράδειγμα του σπόρου και του δέντρου). Με αυτό το σκεπτικό και αναζητώντας μία αιτία λεπτοφυέστερη από λεπτοφυή αντικείμενα όπως η διάνοια, το εγώ και ο νους, καταλήγει στη λεπτοφυέστατη αιτία, την Πρακρίτι.

Προς αποφυγή της ατέρμονης παλινδρομησης, η Πρακρίτι προτείνεται ως το «αγέννητο αίτιο». Η Πρακρίτι είναι: Αϊδιος, άφθαρτη, διαποτίζουσα τα πάντα, άμορφη, απέραντη, ακίνητη και πανταχού παρούσα, η γενεσιουργός αιτία του Κόσμου, η δυναμικότητα του γίνεσθαι, η ουσία στην οποία υπάρχει κάθε ιδιότητα και κάθε δραστηριότητα, το στήριγμα των πάντων, αλλά η ίδια είναι αστήριχτη, απορροφάει τα πάντα κι όμως δεν απορροφιέται από τίποτε. Στην Σάνκντα, η Πρακρίτι είναι χωρίς συνείδηση.

Η Πρακρίτι έχει τρεις ιδιότητες ή κατηγορήματα, τις γκούνας. Δεν πρόκειται για εξωτερικά γνωρίσματα: Οι γκούνας είναι τόσο απαραίτητες για την Πρακρίτι, όσο η θερμότητα για τη φωτιά. Πριν την κατάσταση εκδήλωσης, οι γκούνας βρίσκονται σε τέλεια ισορροπία. Δεν συγχωνεύονται ποτέ και εξακολουθούν να παραμένουν εν δυνάμει. «Κάποια στιγμή» η κατάσταση αυτή ισορροπίας ανατρέπεται και «τότε» αρχίζει η φαινομενική εκδήλωση (Vikriti). Οι τρεις γκούνας είναι η σάττβα, η ράτζας και η τάμας. Σατ σημαίνει «αυτό που Είναι», δηλαδή, αυτό που είναι αληθινό. Η σαττβα, λοιπόν, εκ του σατ-, έχει τις ιδιότητες της διαύγειας, της ελαφρότητας, της καθαρότητας, του φωτός, της διαστολής και την τάση να ανέρχεται, αν και η ίδια δεν διαθέτει κίνηση. Ρατζ- σημαίνει χρωματίζομαι, συγκινούμαι. Είναι η δράση, η κίνηση, το πάθος. Η γκούνα τάμας τέλος, είναι η δύναμη της αδράνειας, εμποδι-

ζει την κίνηση και σχετίζεται με την καθοδική ροπή, τη συστολή, το σκότος. Ανακεφαλαιώνοντας, λοιπόν, η Πρακρίτι έχει δύο διαστάσεις: Την ανεκδήλωτη όπου οι γκούνας βρίσκονται σε αρμονική ισορροπία και, την εκδηλωμένη, Βικρίτι (Vikriti), όπου οι γκούνας έχουν διαταραχτεί.

Ο Πουρούσα

Όπως τονίσαμε εξαρχής, η Σάνκνα είναι ένα δαιμόνιο σύστημα. Εξετάσαμε ήδη τη μία Αρχή, την Πρακρίτι. Για την Πρακρίτι αναφέραμε ότι δεν έχει δική της συνείδηση. Επομένως, η άλλη κοσμική Αρχή πρέπει να έχει συνείδηση, ή καλύτερα, να είναι συνείδηση. Αυτή η Αρχή είναι ο Πουρούσα. Στα Σάνκνα Κάρικας περιγράφεται ως εξής: Παγκόσμιο πνεύμα, αίδιο, αδιαίρετο και άμορφο, αγέννητο, απερίγραπτο, αμετάβλητο, χωρίς δραστηριότητα και χωρίς ιδιότητες, το υπόβαθρο που χαρίζει την αίσθηση της συνείδησης, ο σιωπηλός θεατής της Φύσης, το τελεσιουργό αίτιο που χαρίζει μία φαινομενική συνείδηση σε όλες τις υλικές εκδηλώσεις. Η Σάνκνα επιχειρηματολογεί ως εξής για την απόδειξη του Πουρούσα: Κάθε προϊόν δεν χρησιμεύει στο ίδιο αλλά σε κάποιο άλλο. Εφόσον όλες οι εκδηλώσεις της κοσμικής ουσίας είναι εξ ορισμού αντικείμενα, πρέπει να υπάρχει ένα υποκείμενο, ένας γνώστης των αντικειμένων στερούμενος από συνιστατικά και ποιότητες γκούνας. Εφόσον τα πάντα μέσα σ' αυτόν τον κόσμο αποτελούνται από τις τρεις γκούνας και δεν έχουν συνείδηση, πρέπει να υπάρχει κάτι που να έχει συνείδηση και να τα κυβερνάει και να τα ελέγχει. Εφόσον η Πρακρίτι δεν είναι σε θέση να βιώσει και να απολαύσει, θα πρέπει να υπάρχει κάτι άλλο για να εξηγήσει το παγκόσμιο φαινόμενο των βιωμάτων. Αφού υπάρχει δραστηριότητα που αποσκοπεί στη λύτρωση από τον πόνο και από τις δυστυχίες, θα πρέπει να υπάρχει κάτι υπερβατικό σε σχέση με την Πρακρίτι, ώστε να μπορεί να επιτευχθεί η «απελευθέρωση» από αυτήν.

Το Κοσμικό γίγνεσθαι

Η Πρακρίτι, όπως ήδη τονίσαμε είναι η ανεκδήλωτη Ύλη. Όταν αυτή βρεθεί σε «στενή γειτνίαση» με τον Πουρούσα, οι

γκούνας διαταράσσονται και αρχίζει μία διαδικασία εκδήλωσης (Βικρίτι), μετασχηματισμού, που αφορά όμως μόνο την Πρακρίτι και όχι τον Πουρούσα. Το πρώτο «προϊόν» αυτής της εκδήλωσης είναι το Mahat, η κοσμική νοημοσύνη. Όταν αναφερόμαστε σε ατομικό επίπεδο, το Mahat αναφέρεται ως buddhi, που μεταφράζεται ως διάνοια ή ευφυΐα. Είναι το όργανο εκείνο που διακρίνει το Αληθινό από το μη αληθινό. Το Mahat ή buddhi παρομοιάζεται με έναν καθαρό καθρέφτη που αντανakλά χωρίς καμία διαστρέβλωση το φως του Πουρούσα. (εξαιτίας αυτού του φωτός, ο Βούδας είναι ο Φωτισμένος). Λέγεται ότι ο Πουρούσα κοιμάται και μόλις η Πρακρίτι τον ξυπνά, λέει «ΕΙΜΑΙ». Αυτό το «Είμαι» είναι το Mahat- buddhi.

Πρόκειται για ένα επίπεδο καθαρά σατιβικό, καθαρού Είναι, χωρίς δράση. Το επόμενο «προϊόν» είναι το Ahaṅkāra, το Εγώ. Η πρόταση «εγώ Είμι», αλλάζει πλέον και γίνεται «Εγώ ειμί». Η σημασία λοιπόν, δίδεται πλέον όχι στο «είναι» αλλά στο «εγώ». Το εγώ αρχίζει και πράττει. Πράττει και δέχεται εμπειρίες από τα αποτελέσματα των πράξεων του: Χαρά, λύπη, αδιαφορία. Το εγώ, προκειμένου να αντιληφθεί και να πράξει, χρειάζεται αισθήσεις, όργανα αντίληψης και δράσης. Καταρχήν προβάλλει αυτόματα το νου ή manas. Το μάνας είναι ο τρίτος μετασχηματισμός της Πρακρίτι. Από το «(εγώ) ειμί», στη συνέχεια στο «εγώ πράττω», φτάνουμε τώρα στο «εγώ έχω». Η εξατομίκευση που συμβαίνει ήδη με το Αχανκάρ, οδηγεί και στο αίσθημα της ιδιοκτησίας, στο «δικό Μου», που είναι συνυφασμένο με το νου.

Όταν μιλάμε για μάνας, αναφερόμαστε στον αισθητικοκινητικό ή κατώτερο νου. Το τριπλό νοητικό όργανο, μπούντι, αχανκάρ και μάνας αποκαλείται επίσης και αντακαράνα, όταν θέλουμε να αναφερθούμε συλλήβδην σε ανώτερο και κατώτερο νου. Το Αχανκάρ δεν προβάλλει μόνο το νου-μάνας, αλλά και τις πέντε ουσίες-ρίζες ενέργειες δηλαδή, τα πέντε λεπτοφυή ή αιτιατά στοιχεία (tanmatras): Ήχος, αφή, μορφή, γεύση, οσμή. Τα τανμάτρας είναι ουσίες υπεραισθητές. Το Εγώ, αχανκάρ, μετασχηματίζει περαιτέρω τα τανμάτρας σε τρεις πεντάδες: τα πέντε αισθητήρια όργανα : Αυτιά, δέρμα, μάτια, στόμα, μύτη (jñāna indriyas) – ακοή, αφή, όραση, γεύση και όσφρηση, στα πέντε όργανα δράσης

(karma indriyas) – στόμα για λόγο, γεννητικά όργανα για τεκνοποιία, πρωκτό για αποβολή, χέρια για ψηλάφηση και πόδια για κίνηση, και στα πέντε χονδροειδή στοιχεία (mahabhutas) αιθέρα, αέρα, φωτιά, νερό, γη. Έτσι, ολοκληρώνεται ο μετασχηματισμός της Πρακρίτι. Σύμφωνα, λοιπόν, με το σύστημα Σάνκντα το κοσμικό γίγνεσθαι αναλύεται σε 24 ουσίες συν μία, τον Πουρούσα, που γονιμοποιεί, τρόπον τινά την Πρακρίτι και τη θέτει σε μετασχηματισμό.

Η διαδικασία του μετασχηματισμού συνοπτικά

Το πνεύμα ή συνείδηση, ο Πουρούσα, είναι εκείνη η Αρχή χάρη της οποίας η Φύση εξελίσσεται. Η Πρακρίτι είναι το μέσον ώστε το πνεύμα να αιτιό-συνειδητοποιηθεί. Η Πρακρίτι δεν είναι η πηγή της συνείδησης. Το λεπτοφυές τριπλό νοητικό όργανο, αντακαράνα, που κυριαρχείται κυρίως από τη σάττβα γκούνα, χρησιμεύει ως ενδιάμεσο στη σίζευξη Πρακρίτι-Πουρούσα, δίδοντας τη δυνατότητα της εμπειρίας, άρα και της γνώσης. Οποιαδήποτε σκέψη, επιθυμία κλπ. εσωτερικό ή εξωτερικό ερέθισμα, μεταλλάσσει το νου.

Το μάνας, ο αισθητικοκινητικός νους, παρουσιάζει την εμπειρία στο αχανκάρα, το οποίο με τη σειρά του την παρουσιάζει στο μπούντι. Το μπούντι διακρίνει και καθορίζει τη φύση της εμπειρίας και αποφασίζει το είδος της δράσης, και η εντολή παίρνει καθοδική πορεία πάλι προς το μάνας και από εκεί στα όργανα δράσης. Το μπούντι τώρα, παρουσιάζει όλες αυτές τις αλλαγές στον Πουρούσα ο οποίος τις παρακολουθεί αλλά δεν επηρεάζεται από αυτές. Ο Πουρούσα είναι σαν τον άχρωμο ουρανό που πάνω του προβάλλεται το γαλάζιο χρώμα, αν και δεν είναι δικό του. Το αχανκάρα, το εγώ, είναι εκείνο που συγχέει την κατάσταση ταυτίζοντας εσφαλμένα τον Πουρούσα με την Πρακρίτι.

Γενικά για τη Γιόγκα

Το γιογκικό σύστημα, τώρα, δέχεται τις ίδιες κοσμολογικές θέσεις με τη Σάνκντα. Η διαφορά ανάμεσα στα δύο συστήματα είναι ότι η Σάνκντα αναφέρεται στην παγκόσμια όψη της Φύσης ενώ η

Γιόγκα στην ατομική της όψη. Στη Γιόγκα δεν ενδιαφέρει η παγκόσμια ψυχή, ο Πουρούσα, αλλά η ατομική ψυχή, που ονομάζεται τζίβα (jiv- στα σανσκριτικά σημαίνει ζω). Η τζίβα (jiva) λοιπόν, προτείνεται για να εξηγηθεί η υποκειμενική υπόσταση του ατόμου μέσα στο φαινομενικό κόσμο. Η τριάδα μπούντι, αχανκάρα και μάνας, απαντάται και στο γιογκικό σύστημα. Εδώ, όταν θέλουμε να αναφερθούμε συλλήβδην στο τριφυές νοητικό όργανο, εκτός της λέξης αντακαράνα συναντούμε και τη λέξη citta. Ο Πατάντζαλι αναφέρει: «Γιόγκα σημαίνει παύση των νοητικών λειτουργιών» και στο χωρίο αυτό, για τη λέξη νού/χρησιμοποιεί τον όρο citta, από τη ρίζα cit που σημαίνει αντιλαμβάνομαι, κατανοώ.

Οι διεργασίες της citta χωρίζονται σε συνειδητές και ασυνειδήτες (ή υποσυνειδήτες). Ολοκληρώνοντας, θα σημειώσουμε μία ακόμα διαφορά ανάμεσα στη Σάνκχα και τη Γιόγκα. Όπως διαπιστώσαμε, στη Σάνκχα δεν περιλαμβάνεται η έννοια του Θεού. Πρόκειται λοιπόν, για ένα δυϊκό, μη θεοτικό σύστημα (Nirīśvara samkhya). Παρόλα αυτά, μια μερίδα φιλοσόφων Σάνκχα δέχτηκε την εισαγωγή της έννοιας του Θεού στο σύστημα. Στη Γιόγκα, ωστόσο, το έτερο κομμάτι της δυάδας, εισάγεται η έννοια του Θεού, του Ίσβαρα, ως ενός ιδιαίτερου Πουρούσα, ως πρώτου δασκάλου.

Κριτική προς το σύστημα Σάνκχα

Αν και το σύστημα Σάνκχα φαίνεται να δίνει μία ικανοποιητική εξήγηση για το Κοσμικό γίγνεσθαι, υπάρχει ένα σημείο που δεν διευκρινίζει απόλυτα: Πώς επιτυγχάνεται η στενή γειτνίαση Πουρούσα-Πρακρίτι και η περιοδική εκδήλωση και απορρόφηση του Κόσμου. Άλλα συστήματα και Ντάρσανας έρχονται, όχι να γκρεμίσουν τη σανκχακή θεωρία αλλά να προχωρήσουν περαιτέρω την ερμηνεία της πραγματικότητας. Για να αντιληφθούμε τη σχέση ανάμεσα στη Σάνκχα και τη Βεδάντα, θα μπορούσαμε να παρομοιάσουμε το ζεύγος με τη νευτώνεια μηχανική και την κβαντική φυσική. Μια άλλη κριτική που ασκήθηκε προς τη Σάνκχα είναι για την ύπαρξη πολλών Πουρούσα. Ωστόσο, ορισμένοι φιλόσοφοι Σάνκχα δέχονται την ύπαρξη ενός μόνο Πουρούσα.

ΠΡΟΣΦΟΡΑ ΣΤΟ ΣΥΝΑΝΤΡΩΠΟ

(Το περιοδικό μας έλαβε μια επιστολή από έναν φίλο του ΙΛΙΣΟΥ, ο οποίος πρόσφερε μεγάλη βοήθεια σε συνάνθρωπό μας κατά το θεοσοφικό ιδεώδες. Θεωρούμε χρέος μας να τη δημοσιεύσουμε, όχι μόνο διότι αποτελεί παράδειγμα απλής αλλά ουσιαστικής βοήθειας προς κάθε αδελφό μας που υποφέρει αλλά και επειδή, ανάμεσα στις γραμμές της, περιλαμβάνονται θαυμάσια λόγια και εκφράσεις που φανερώνουν καλλιέργεια ψυχής, ευαισθησία, φως αγάπης και συμπόνιας για τον άνθρωπο. Ιδιότητες που είναι τόσο αναγκαίες σε όλους για έναν καλύτερο κόσμο, για μια καλύτερη ζωή, και σε απόλυτη συμφωνία με τις άγιες ημέρες των Χριστουγέννων. Στη συνέχεια, δημοσιεύουμε ένα κείμενο που επέλεξε και μας έστειλε για το περιοδικό μας.)

Προς τον Αξιότιμο

κ. Πρόεδρο της Θεοσοφικής Εταιρείας, κ. Γ. Σιβρή

Αξιότιμε κ. Πρόεδρε,

Πριν λίγες μέρες έλαβε χώρα, στο κατάστημα στο οποίο εργάζομαι, ένα μικρό ανθρώπινο περιστατικό που πιστεύω ότι θα συγκινήσει εσάς όσο και όλους τους θεράποντες των υψηλών ιδεωδών που υπηρετεί το περιοδικό ΙΛΙΣΟΣ. Προσήλθε ένας κύριος που είχε υπερβεί τα ογδόντα έτη της ζωής του, με χαραγμένη στο πρόσωπό του τη θλίψη από τον αποχωρισμό του με τη λατρεμένη του σύζυγο, μετά σαράντα-πέντε έτη αρμονικής συνύπαρξης. Ήταν απαρηγόρητος. Όταν έφυγε, του πρόσφερα ένα μαγευτικό κείμενο από την πρώτη ανθολογία του περιοδικού ΙΛΙΣΟΣ, που επιγράφεται «Νεότης».

Την επόμενη μέρα ήρθε ξανά με τη γαλήνη ζωγραφισμένη στο πρόσωπό του, όπως ο ήλιος φωτίζει μια κοιλάδα με αγριολούλουδα μετά την καταιγίδα. Μου έσφιξε το χέρι και μου ζήτησε δέκα αντίτυπα του εμπνευσμένου κειμένου, που είχε φιλοτεχνήσει σε τόσο ωραία ελληνικά ο αείμνηστος ιδρυτής του ΙΛΙΣΟΥ, για να τα προσφέρει σε φίλους του.

Σκέφθηκα ότι θα ήταν δίκαιο να μοιραστώ με όλους τους λειτουργούς του ΙΛΙΣΟΥ λίγα ροδοπέταλα από την αιθέρια συγκίνηση της ευλογημένης εκείνης ημέρας, παράλληλα με την παράκληση να μου δοθεί η δυνατότητα να αγοράσω όσα τεύχη του περιοδικού υπάρχουν, ώστε να μοιραστώ σαν ένα απλός πωλητής, τις ουράνια εμπνευσμένες σελίδες του σε ένα απλό κατάστημα έργων τέχνης.

Παρακαλώ δεχθείτε τις άπειρες ευχές μου για κάθε καλό.

Με κάθε τιμή,

ΠΕΤΡΟΣ ΙΩ. ΨΥΧΟΥΝΤΑΚΗΣ

(Το εν λόγω κείμενο που αναδημοσιεύθηκε στο τεύχος 252, του έτους 2003, είχε γράψει ο Δρ. G. Arundale, Παγκόσμιος Πρόεδρος της Θεοσοφικής Εταιρείας για το διάστημα 1934-1945 – ΙΛΙΣΟΣ)

ΤΟ ΠΙΣΤΕΥΩ ΤΟΥ ΑΙΣΙΟΔΟΞΟΥ

ΥΠΟΣΧΕΣΟΥ ΣΤΟΝ ΕΑΥΤΟ ΣΟΥ:

1. Να είσαι τόσο δυνατός που τίποτε να μην μπορεί να διαταράξει τη γαλήνη του νου σου.

2. Να συζητάς για υγεία, ευτυχία και για το καλό σε κάθε πρόσωπο που συναντάς.

3. Να κάνεις όλους τους φίλους σου να νιώθουν ότι έχουν κάτι ωραίο μέσα τους.

4. Να βλέπεις το καθετί από την ευχάριστη πλευρά του και να επιδιώκεις την πραγματοποίηση της φιλοδοξίας σου.

5. Να σκέφτεσαι μόνο το άριστο, να επιδιώκεις μόνο το άριστο και να προσδοκάς μόνο το άριστο.

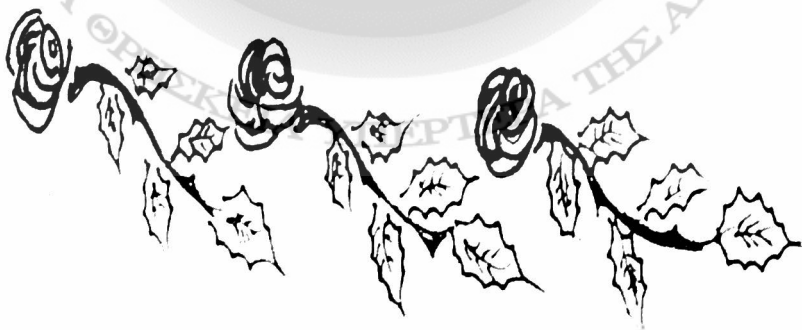
6. Να ενθουσιάζεσαι τόσο για την επιτυχία των άλλων, όσο ακριβώς ενθουσιάζεσαι για τη δική σου.

7. Να μην επηρεάζεσαι από τα λάθη του παρελθόντος και να επιμένεις στις μεγαλύτερες επιτεύξεις του μέλλοντος.

8. Να έχεις χαρούμενη όψη πάντοτε και να χαρίζεις ένα χαμόγελο σε όσους συναντάς.

9. Να αφιερώνεις τόσο πολύ χρόνο για την καλύτερευση του εαυτού σου, ώστε να μη σου μένει καθόλου χρόνος για να επικρίνεις τους άλλους.

10. Να μη σε ανησυχούν τα μικροπράγματα, να είσαι ανώτερος από το θυμό σου, πολύ δυνατός στο φόβο σου και πολύ ευτυχής, ώστε να μην επιτρέπεις στις δυσκολίες να σταθούν εμπόδιο στην πορεία σου.

Ελληνικό γλυπτό. Από το βιβλίο Αρχαίοι Έλληνες Στρατηγούς
Πλάτωνος Πλάτων. 1937. Ιστορική Ν. Ζαχαρόπουλος, Αθήνα
Πλάτων. Αθήνα. Γεωμετρική Ε. 1937.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ

Η ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΤΗΣ ΔΙΑΝΟΙΑΣ

Αντώνιος Ανδριανόπουλος

Η απαιδευσία παρακωλύει την ανθρώπινη πρόοδο διότι δημιουργεί ατροφική κατάσταση για το πνεύμα, το κύριο δηλαδή μέρος της ανθρώπινης υπόστασης. Με τη λέξη παιδεία, δεν πρέπει να εννοούμε απλώς τη γραμματική και επιστημονική ανάπτυξη του ανθρώπου, αλλά εκείνη την αγωγή του αισθήματος και της διάνοιας που συντελεί στην ανάπτυξη της ημερότητας, της ελεύθερης σκέψης και της εμβρίθειας, που μόνο αυτές δίνουν τα μέσα της γνώσης της αλήθειας

και της πτήσης του πνεύματος προς ευρύτερους ορίζοντες. Έτσι, μόνο η εκπαιδευμένη διάνοια καθίσταται ελεύθερη και ικανή να απαρνηθεί προλήψεις οποιασδήποτε φύσης και ψευδή δόγματα, που κατεργάζονται την πνευματική δουλεία και την κακοδαιμονία του ανθρώπου.

Προσπάθησε να μορφώσεις χαρακτήρα. Κάποιος έχει χαρακτήρα όταν είναι πάντοτε συνεπής προς τον εαυτό του, δηλαδή όταν σκέπτεται, μιλάει και ενεργεί πάντοτε κατά τον ίδιο τρόπο για τα ίδια πράγματα υπό τις ίδιες περιστάσεις, και όταν οι σκέψεις του, τα λόγια του και οι πράξεις του είναι σύμφωνες προς άλλα. Όταν αυτό δεν συμβαίνει σε κάποιον, τα στοιχεία της ύπαρξής του έρχονται σε σύγκρουση, το εγώ του αποτελεί κάτι συγκεχυμένο και η ζωή του δεν μπορεί να έχει κατεύθυνση ούτε ωφέλιμο αποτέλεσμα.

Αν δυσκολεύεσαι να κατανικήσεις ένα ελάττωμά σου, ένα πάθος σου, μην απελίζεσαι. Η επιμονή σου, αν σταθερά εμμένεις στην οδό της αρετής, θα τα κατανικήσει μια ημέρα. Αρκεί ότι απαρνείσαι την κακία, έστω και αν δεν έχεις ακόμη τη δύναμη να την εκριζώσεις εντελώς από την ψυχή σου. Η μεταμόρφωση του ανθρώπου σε φωτεινή ύπαρξη δεν είναι εύκολο πράγμα ώστε να το επιτύχει κανείς με μιας. Συχνά θα σε καταλαμβάνει πειρασμός. Τι είναι πειρασμός; Είναι η ανάπτυξη σφοδρής επιθυμίας για την απόλαυση κάποιου πράγματος, απαγορευμένου για τον ένα ή τον άλλο λόγο. Είναι η επιθυμία υπό μορφή ισχυρότερη. Είναι οι κακές έξεις και η εκ συνηθείας ακαταμάχητη ώθηση προς αυτές. Η εμφάνιση του πειρασμού υπό οποιαδήποτε μορφή να μη σε τρομάζει. Αν τρέφεις σεβασμό προς τον εαυτό σου και αυτοπεποίθηση, θα μπορείς να τον κατανικήσεις αναπτύσσοντας τη θέλησή σου. Πολλές φορές θα βρεθείς στην ανάγκη να υποχωρήσεις μπροστά του, μη έχοντας τη δύναμη να αντισταθείς όσο πρέπει. Και αυτό ας μη σε φοβίζει. Σημαίνει απλώς ότι η θέλησή σου ακόμη δεν έχει ασκηθεί αρκετά, ότι δεν κατέστη ακόμη αρκετά ισχυρή ώστε να κατανικάει κάθε πάθος και κάθε πειρασμό.

Η διαρκής εγρήγορση της συνείδησης, η προσοχή και η συνεχής άσκηση εντείνουν τη θέληση, την καθιστούν ακατάβλητη. Ασκώντας τη θέλησή σου, να εργάζεσαι μεθοδικά εφαρμόζοντάς την διαδοχικά από τα μικρά προς τα μεγάλα. Η εξοικείωση της σκέψης προς την κατάσταση την οποία ποθοίμε να αποκτήσουμε, εντείνει τη θέληση και τη βοηθάει να επιτύχει το ποθούμενο. ● οι πονηρές σκέψεις ή πράξεις καταβιβάζουν το επίπεδο της συνείδησης. Ενισχύονται τότε όλα τα πονηρά στοιχεία του πνεύματός μας. Η ένταση της θέλησης

μειώνεται και φερόμαστε τότε μοιραία προς το σκότος, προς την ατέλεια. Να διατηρείς πάντοτε τη θέλησή σου σε ένταση. Όταν η θέλησή σου χαλαρώνει, εκτίθεται στον κίνδυνο να γίνεις και πάλι λεία των παθών και των πονηρών εμπνεύσεων. Για να εκδηλώνεται και να μεγεθύνεται η θέληση, πρέπει όλα στον άνθρωπο να λειτουργούν φυσιολογικά. Όταν το νευρικό σύστημα διατελεί σε έκρυθμη κατάσταση, είναι απολύτως αδύνατη η καλλιέργεια της θέλησης και η τελειοποίηση του ανθρώπου.

Να σκέπτεσαι πάντοτε με τέτοιο τρόπο ώστε αν κάποιος σε ρωτήσει αιφνιδίως, τι σκέπτεσαι; Να του το πεις. Διότι δεν αρκεί να μην προβαίνουμε σε πράξεις για τις οποίες να ντρεπόμαστε, αλλά και να μην απασχολούν το νου μας σκέψεις επαίσχυντες. Να είσαι ειλικρινής με τον εαυτό σου. Μη ζητάς να δικαιολογείς ενδόμυχα τις κακές σου πράξεις με δικολαβικά επιχειρήματα, διότι τότε εξαπατάς τον εαυτό σου. Όταν λείπει από τον άνθρωπο η ευθύτητα και η ειλικρίνεια προς τον εαυτό του, η ψυχική του υπόσταση μοιάζει με κίβδηλο νόμισμα που στερείται κάθε εσωτερική αξία. Να αποφεύγεις να λέγεις ή να πράττεις, όχι μόνο οτιδήποτε μπορεί να βλάψει κάποιον, αλλά και οτιδήποτε μπορεί να τον ερεθίσει. Να είσαι πάντοτε πράος και ψύχραιμος. Η ψυχική ταραχή, η οργή και ο ερεθισμός των νεύρων βλάπτουν προπαντός εσένα τον ίδιο διότι συσκοτίζουν το νου σου, διαταράσσουν την ψυχική σου ισορροπία και τη γαλήνη του πνεύματός σου.

Τα περιστατικά του βίου παρουσιάζουν, κατά το πλείστον, σύνθετη και περίπλοκη όψη. Βρισκόμαστε πάντοτε σε δυσκολία να δίνουμε στα ζητήματά μας απόλυτη λύση. Διαρκώς τιθέμεθα προ διλημμάτων, οπότε έχουμε υποχρέωση να πράττουμε το μη χείρον. Ποτέ να μην μεταχειριστείτε τη βία, που πάντοτε ανατρέπει την ισορροπία των δυνάμεων που κινούν τον κόσμο. Μόνο όπλο προς διάδοση της αλήθειας, προς αναγνώριση της δικαιοσύνης και προς επίτευξη της προόδου, ας είναι ο διαφωτισμός των συνειδήσεων δια του λογικού και της πειθούς. Εναντίον της βίας των άλλων, να αντιτάσσεις τη διαμαρτυρία δια του λόγου και της παθητικής αντίστασης.

«Να μη ζητάς να γίνονται τα πράγματα όπως εσύ θέλεις, αλλά να δέχεται τα πράγματα έτσι όπως γίνονται»

(Επίκτητος, Εγχειρίδιο)

(Πηγή: «Υποθήκες τινές εκ της Βιοτικής»)

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ Ο ΣΤΑΓΕΙΡΙΤΗΣ

(Λόγια μεγάλων διανοητών για τον Έλληνα φιλόσοφο)

Ο Κικέρων παρέβαλε το λόγο του Αριστοτέλη με ποταμίο «εκχέοντα χρυσόν» και μίλαγε για απίστευτη γλυκύτητα του λεκτικού του τρόπου, χαρακτηρίζοντάς τον ως «Χρυσό Ποτάμι», «Χρυσή ροή του λόγου». Από αυτές τις εκφράσεις φαίνεται ότι έκρινε έργα από τα οποία έχουν διασωθεί σήμερα μόνο αποσπάσματα. Ακόμη, δεν έχανε την ευκαιρία να τον επαινέσει για την ακριβολογία και την πειστικότητα του. Ο Οράτιος ανέφερε για το τεράστιο έργο που επιτέλεσε, ότι ανήγειρε μνημείο στερεότερο του χαλκού, μνημείο «αιώνιο», ενώ ο Κουϊντιλιανός επαινούσε τη «ρητορική του ηδύτητα».

Ο Άγιος Αυγουστίνος έγραφε στη μελέτη του «Εξομολογήσεις», για το έργο του Αριστοτέλη που έχει τίτλο «Προτρεπτικός», από το οποίο έχουν διασωθεί λίγα αποσπάσματα: «Αυτό το βιβλίο άλλαξε τις ιδέες μου και έστρεψε την προσοχή μου προς Σε, Κύριε.» Ο Χριστόφορος Κοππίτης, ποιητής του βου αιώνα, τον χαρακτήρισε αρχηγό της σοφίας. Ο Ιωάννης Δαμασκηνός, εφάρμοσε πλήρως την Αριστοτελική φιλοσοφία επί της Χριστιανικής Θεολογίας, και έγραψε ένα σημαντικό σύγγραμμα περί λογικής και οντολογίας του Αριστοτέλη. Ο Αβικέννας, ο διασημότερος από τους σχολιαστές του Αριστοτέλη, είχε διαβάσει σαράντα φορές τη Μεταφυσική του και την είχε αποστηθίσει πριν την καταλάβει.

Ο Αβερρόης έλεγε: «Ο Αριστοτέλης είναι το θαύμα, ο κανόνας και το πρότυπο που η Φύση έπλασε για να δείξει την κορωνίδα της ανθρώπινης τελειότητας στον υλικό κόσμο. Είναι ο μέγιστος στοχαστής των αιώνων.» Ο Μωυσής Μαϊμονίδης τον ονόμασε «Ηγεμόνα των Φιλοσόφων». Ο Θωμάς Ακινάτης αναγνώριζε τον Αριστοτέλη ως τον «κατ' εξοχή φιλόσοφο», και χρησιμοποίησε τη διδασκαλία του ως βάση για να οικοδομηθεί η χριστιανική θεολογική επιστήμη.

Ο Πατριάρχης Φώτιος, κατά τον 9ο αιώνα, μελέτησε τον Αριστοτέλη και συνέταξε εγχειρίδια για τη διδασκαλία της διαλεκτικής στα σχολεία. Ο Μιχαήλ Ψελλός, αν και θαυμαστής του Πλάτωνα, έγραψε μια «Σύνοψη στην Αριστοτέλεια λογική επιστήμη». Ο Γαλιλαίος, από τη μελέτη των γνωμών του Αριστοτέλη περί κενού, παρακινήθηκε να αφήσει να πέσουν από τον Πύργο της Πίζης σώματα διαφορετικού βάρους. Ο φίλος του Λούθηρου Μαλάγχθων, διδάσκαλος της Γερμανίας, ίδρυσε την προτενσταντική σχολαστική φιλοσοφία επί αριστοτελικών βάσεων, ενώ ο Πέτρος Πομπονάτος από τη Μάντουα, ήταν ο τολμηρότερος αριστοτελικός της Ιταλικής Αναγέννησης.

Ο Λάμπινιτς θεωρήθηκε ως ανανεωτής του αριστοτελισμού, και ο ποιητής Δάντης, τον αποκάλεσε διδάσκαλο αυτών που γνωρίζουν. Στο «Συμπόσιο των Φιλοσόφων», τον αποκαλεί κατ' εξοχήν φιλόσοφο. Ο Ρέμπραντ, το 1653, του αφιέρωσε ένα πίνακα που εικονίζει τον Αριστοτέλη στοχαζόμενο μπροστά στην προτομή του Όμηρου ενώ ο Γκαίτε έλεγε: «Αν εξετάσει κανείς τα προβλήματα του Αριστοτέλη, εκπλήσσεται με το χάρισμα της παρατήρησης και με τον αριθμό των πραγμάτων που μπορούσαν να βλέπουν οι Έλληνες».

Ο Μαρξ τον αποκαλούσε γίγαντα της σκέψης και τον χαρακτήριζε ως το μεγαλύτερο διανοητή της αρχαιότητας, ενώ ο Έγκελς τον χαρακτήριζε καθολικό νου της αρχαίας φιλοσοφίας. Το 1879, ο Πάπας Λέων ΙΓ' συνέστησε με εγκύκλιό του την παραδοχή του αριστοτελισμού. Για τον Wilhelm Nestle, ο Αριστοτέλης υπήρξε ο μέγιστος δάσκαλος και παιδαγωγός της Ευρωπαϊκής κοινότητας και δήλωνε ότι το γιγαντιαίο έργο του προεξέχει όπως ένα ψηλό βουνό την εποχή του Ελληνισμού. Ο J. Barnes έλεγε ότι: «Δεν επιχειρηματολογούμε απλώς μετά τον Αριστοτέλη αλλά εξακολουθούμε ακόμη να επιχειρηματολογούμε με τον Αριστοτέλη.»

Για τον Rudolf Eucken ο Αριστοτέλης υπήρξε βεβαίως ένας μεγάλος πολυμαθής, μάλιστα ο μέγιστος όλων των εποχών, αλλά βασικά υπήρξε βαθύς στοχαστής. Ένας άνδρας με οικουμενικές ιδέες και εξαιρετικά διεισδυτική διαμορφωτική δύναμη. Ο Γαίγκερ έλεγε ότι για τον Σταγειρίτη ύψιστη ευτυχία ήταν η πνευματική δραστηριότητα. Ότι διδασκαλία σαν του Αριστοτέλη δεν ξανάγινε ποτέ και ότι ο Αριστοτέλης έγινε, αντίθετα με την πρόθεσή του, ο διδάσκαλος όλων των εθνών και έμεινε κοντά στους ανθρώπους παντοτινός

πνευματικός οδηγός και δάσκαλός τους. Ο Leon Soestow είπε για τον Αριστοτέλη ότι ήταν μέγας αρχιερέας της ορατής και αόρατης εκκλησίας των σκεπτόμενων ανθρώπων. Ο Λίβινξτον, αναφερόμενος στους λίγους εκείνους σοφούς, τον Σωκράτη, τον Πλάτωνα, τον Αριστοτέλη, έγραφε: «Αυτοί οι Έλληνες μάς έφεραν όλη την ανθρωπότητα τυλιγμένη μέσα τους και γι' αυτό, σε αυτούς πρέπει να στρέψουμε την προσοχή μας, όχι όμως σε κείνο που ήταν αλλά σε κείνο που έτειναν να γίνουν». Ο J.M.Zemb έλεγε ότι με εκείνον: «Η Ελληνική φιλοσοφία έφθασε στο απόγειό της και ίσως στο τέλος της».

Για τον Ντούρινγκ, ο Αριστοτέλης ήταν το πρότυπο του σοφού καθηγητή. Με αυτόν άρχιζε η εποχή της λογιότητας και στα έργα του κυριαρχεί σταθερά η σκοπιά του φιλόσοφου της Φύσης. Ο Σπ. Μελάς έλεγε: «Εκπληκτική διάνοια που αγκάλιασε όλες τις περιοχές του επιστητού και έβαλε τα θεμέλια της ανθρώπινης επιστήμης. Η τεράστια τούτη μορφή του αρχαίου Ελληνικού κόσμου». Ο Ι. Θεοδωρακόπουλος είπε ότι ο Αριστοτέλης ήταν: «Το μεγαλύτερο και καθολικότερο μυαλό της κλασικής Ελληνικής αρχαιότητας, ο μεγαλύτερος νους του κόσμου». Και ο Ντε Γκωλ έλεγε ότι: «Πίσω από την εκστρατεία του Μεγάλου Αλεξάνδρου ήταν ο δάκτυλος του Αριστοτέλη».

Ο Κ. Γεωργούλης έγραψε ότι: «Ο Αριστοτέλης ήταν μία εκ των μεγαλύτερων διανοιών της ανθρωπότητας, που ο πολιτισμένος κόσμος τιμούσε και θαύμαζε. Δικαίως κατατάσσεται και μεταξύ των σπουδαιότερων, από ηθική και πολιτιστική άποψη, φρονηματιστών ολόκληρης της ανθρωπότητας. Ερεύνησε βαθιά νέα προβλήματα και υπέδειξε λύσεις που μέχρι σήμερα παραμένουν σεβαστές και αξιοπρόσεκτες». Ο Χ. Θεοδωρίδης έγραφε: «Το 'είδος' του Αριστοτέλη είναι η Πλατωνική 'Ιδέα', με τη διαφορά ότι τη φαντάζεται μέσα στα πράγματα σαν μια εσωτερική ορμή, κάτι που ενυπάρχει στα πράγματα ενώ η Πλατωνική 'Ιδέα' είναι υπερβατική.» Ο Κ. Τσάτσος χαρακτήρισε τον Αριστοτέλη ως «Πανίσχυρο νομοθέτη του Πνεύματος που όρισε και επέβαλε τις μορφές της σκέψης του σε απειράριθμους στοχαστές και, διαμέσου αυτών, σε ολόκληρη την πολιτισμένη ανθρωπότητα». Τέλος, ο Π.Π.Παναγιώτου έγραφε: «Ο Σταγειρίτης είναι ο επιστημονικότερος νους της Κλασικής Ελληνικής Αρχαιότητας, Κολοσσός της Σκέψης».

(Πηγή: «Αριστοτέλης ο Σταγειρίτης», Α. Κονίμτζη)

«Συνχά πιστεύω, Αλέξανδρε, πως η φιλοσοφία είναι στ' αλήθεια θεϊκή και υπερφυσής δραστηριότητα. Και τούτο στις περιπτώσεις κυρίως οπότε μόνη αυτή υψώνεται προς τη θέα του παντός και μελετά να ανακαλύψει την αλήθεια που κρύβεται σε αυτό. Οι άλλες επιστήμες τότε μένουν μακριά της, λόγω του ύψους και της έκτασης της αναζήτησης. Η ίδια όμως δεν φοβήθηκε τη μελέτη αυτή ούτε έκρινε τον εαυτό της ανάξιο για την ωραιότερη γνώση, αλλά θεώρησε πως η απόκτησή της είναι πράγμα κατ' ἐξοχήν συγγενικό και ταιριαστό της. Δεν είναι βέβαια δυνατό να φθάσουμε εν σώματι στην ουράνια περιοχή ούτε να εγκαταλείψουμε τη γη και να εξερευνήσουμε το χώρο του ουρανού, όπως προσπάθησαν κάποτε οι ανόητοι Αλωάδες. Για τούτο η ψυχή, δια της φιλοσοφίας, υπό την καθοδήγησή του νου, διαπεραιώθηκε και ταξίδεψε, βρίσκοντας δρόμο διόλου κουραστικό.»

«Όσα είχαν μεταξύ τους μεγάλη απόσταση κατά τόπο, τα ένωσε μέσα στη διάνοια, αναγνωρίζοντας, νομίζω, με ευκολία αυτά που ήταν συγγενικά της. Με τον θεϊκό οφθαλμό της ψυχής συνέλαβε τα θεϊκά ζητήματα και τα διερμήνευσε για χάρη των ανθρώπων. Τούτο συνέβη γιατί θέλησε απλόχερα να μεταδώσει σε όλους, στο βαθμό που είναι δυνατόν, τα σεβαστά της δόγματα. Έτσι, εκείνους οι οποίοι με σοβαρότητα μας έδωσαν περιγραφές της φύσης κάποιων μέρους, του σχεδίου μιας πόλης, του μεγέθους ενός ποταμού ή της ωραιότητας ενός βουνού – ορισμένοι έχουν κάνει μέχρι σήμερα κάτι τέτοια – μιλώντας άλλοι για την Όσσα, άλλοι για τη Νύσσα, άλλοι για το Κωρύκιο σπήλαιο κι άλλοι για οτιδήποτε ασήμαντο, θα μπορούσε κάποιος να τους λυπηθεί για τη μικρόνοιά τους που εκπλήσσονται με τυχαία πράγματα και υπερηφανεύονται για ασήμαντες παρατηρήσεις.»

«Τους συμβαίνει τούτο επειδή δεν έχουν ατενίσει τα ευγενέστερα, εννοώ τον κόσμο και τα σπουδαιότερα στοιχεία του κόσμου. Αν είχαν αποκτήσει αληθινή γνώση των παραπάνω, ουδέποτε θα θαύμαζαν τίποτε άλλο, αλλά όλα τα υπόλοιπα θα τους φαίνονταν ασήμαντα και χωρίς καμία αξία μπροστά στην υπεροχή τούτων. Ας μιλήσουμε λοιπόν κι εμείς και, όσο είναι εφικτό, ας θεολογήσουμε για όλα τούτα περιγράφοντας τη φύση, τη θέση και την κίνηση του καθενός. Νομίζω πως κι εσύ, ως κορυφαίος ηγεμόνας, πρέπει να αποκτήσεις τη γνώση των σπουδαιότερων πραγμάτων. Η φιλοσοφία δεν έχει ταπεινές προθέσεις αλλά χαιρετίζει τους σπουδαίους άνδρες με τέτοια υπέροχα δώρα.»

(Αριστοτέλης – Περὶ Κόσμου, 391αβ)

Ο ΕΜΠΕΙΡΙΚΟΣ ΚΟΣΜΟΣ ΩΣ ΑΝΤΑΝΑΚΛΑΣΗ ΤΟΥ ΑΛΗΘΙΝΟΥ

Κρυσταλλία Ιωαννίδου
(Ομιλία στο Εσσηθέατρο, Νοέμβριος 2004)

Αναλογίες στον Πλατωνικό και τον Ουπανισαδικό στοχασμό

Η Ινδική σκέψη, καθ' όλη τη διάρκεια της μακράς ιστορίας της, χαρακτηρίζεται από την πεποίθηση ότι πίσω από τη συνεχή ροή των φαινομένων υπάρχει κάτι το άφθαρτο και το Απόλυτο, που για τη γνώση του και την πραγμάτωσή του, η Ινδική εσωτερική παράδοση αφιέρωσε την αποκλειστική της φροντίδα. Αυτό το κάτι που οι Ινδοί αποκαλούν Μπράχμαν, Υπέρτατο Πνεύμα, μόνη Πραγματικότητα, Αγέννητο, Αιώνιο, Αυθύπαρκτο, Απεριόριστο, Απροσδιόριστο και Ακατανόητο, βρίσκεται έξω από τις κατηγορίες της νόησης και δεν υπόκειται σε κανένα προσδιορισμό. Τόσο οι Βέδες όσο και οι Ουπανισάντς ασχολούνται με τη σπουδή του Μπράχμαν. Όλοι οι Ινδοί πνευματικοί διδάσκαλοι είναι ένθερμοι σπουδαστές και απόστολοι των Ουπανισάντς. Γράφτηκαν στη σανσκριτική γλώσσα και η μετάφρασή τους καθώς και η μετάδοση των νοημάτων τους είναι δύσκολη, ιδιαίτερα για το Δυτικό κόσμο.

Ο Σρι Αουρομπίντο υποστηρίζει ότι η πανεπιστημιακή μόρφωση δεν αρκεί, γι' αυτό και μπορεί να οδηγήσει σε σφάλματα και αλλοιώσεις, κριτικάροντας τον φιλοσοφικό Max Muller που προσπάθησε να κάνει μετάφραση των «ιερών άγιων βιβλίων της Ανατολής», που με

τη μελέτη τους – όπως λέει ο Αουρομπίντο – «ο άνθρωπος ξεπερνάει το επίπεδο σκέψης του εμπειρικού κόσμου και ανεβαίνει στη γνώση του Απόλυτου, του Αιώνιου και του Ατελεύτητου». Οι Ουπανισάντς ενέπνευσαν κάθε θρησκεία και φιλοσοφικό σύστημα του κόσμου. Αυτό συνέβη ιδιαίτερα με την Ελληνική φιλοσοφία καθώς ανάμεσά τους υπάρχουν εντυπωσιακές ομοιότητες, οι οποίες δεν μπορεί να είναι τυχαίες. Πρέπει να υπάρχει κάποια σχέση των Ουπανισάντς με τους Ίωνες σοφούς, τον Ηράκλειτο, τον Πυθαγόρα, τον Μεγασθένη, τον Ηρόδοτο και τον Πλάτωνα. Φαίνεται ότι οι προαναφερθέντες φιλόσοφοι καθώς και άλλοι Έλληνες και Ρωμαίοι, είχαν μυηθεί στην Ινδική φιλοσοφία, τη Σοφία των Βεδών και των Ουπανισάντς.

Ιδιαίτερες ομοιότητες υπάρχουν στα βιβλία του Πλάτωνα: Τίμαιος, Πολιτεία, Φαίδρος, Φαίδων, ●εαίτητος, Παρμενίδης κλπ. Τόσο στον Πλάτωνα όσο και στις Ουπανισάντς, απορρίπτεται η εμπειρία των αισθήσεων – που οδηγεί στο φαινομενικό κόσμο, στον κόσμο των σκιών όπως περιγράφεται στην Πολιτεία, στο μύθο της σπηλιάς – σύμφωνα με τον οποίο ο άνθρωπος αποκτά μόνο μια εντύπωση (τη δόξα) ενώ ο άλλος δρόμος, αυτός της νόησης, οδηγεί στη Γνώση (την Επιστήμη).

Όπως στα Πλατωνικά κείμενα έχουμε δύο είδη γνώσης, την κατώτερη της εμπειρίας που οδηγεί στη δόκηση και την ανώτερη της ανάτασης του νου που οδηγεί στη «Γνώση», έτσι και στις Ουπανισάντς έχουμε την κατώτερη προς τον φαινομενικό κόσμο, ή *paravidya*, και την ανώτερη προς το Μπράχμαν, ή *aparavidya*. Ο Πλάτωνας, όπως και οι Ουπανισάντς, στρέφει τη σκέψη και την αναζήτηση από τον κόσμο της εμπειρίας προς ένα άλλο κόσμο νοητό, «εκεί που η ψυχή θα αναπολήσει και θα θυμηθεί τις άφθαρτες και αιώνιες Ιδέες».

Πριν ο άνθρωπος γίνει γνώστης αυτής της πραγματικότητας, τόσο στον Πλάτωνα όσο και στις Ουπανισάντς, είναι σαν να κοιμάται! Στο έργο «Μένων», ο Πλάτων χαρακτηρίζει τον άνθρωπο εκείνο σαν «υπνοβάτη που κυνηγάει φαντάσματα» ενώ στην Κάτχα Ουπανισάντ, ο Γιάμα φωνάζει στον μαθητή του: «Ξύπνα και λάβε φωτισμό». Το φως σαν σύμβολο και σαν εικόνα για να υποδηλώσει το θείο, το βρίσκουμε τόσο στα Πλατωνικά κείμενα όσο και στις Ουπα-

νισάντς. Στην Πολιτεία, ο ήλιος, το φως του κόσμου της εμπειρίας, παρομοιάζεται με το «Αγαθό» ή το «Θείον» του κόσμου των Ιδεών. Οι Ουπανισάντς χρησιμοποιούν κατά παρόμοιο τρόπο το φως ως σύμβολο όταν αναφέρονται στο Απόλυτο ΟΝ, το Μπράχμαν. Στην Τσαντόγια Ουπανισάντ διαβάζουμε:

«Το Μπράχμαν είναι ο ήλιος του σίμπαντος». «Ο ορατός ήλιος είναι η (φαινομενική) μορφή του Μπράχμαν»

Και στη Σβετασβάταρα Ουπανισάντ:

«Όπως ο ήλιος με τη λάμψη του φωτίζει όλο το χώρο προς τα επάνω, προς τα κάτω και πέρα, έτσι κι ένας λατρευτός θεός, ο θεματοφύλακας όλης της καλοσύνης και της μεγαλοσύνης, διαφεντεύει οτιδήποτε είναι Αιτία».

Αυτό το φως, στον Πλατωνικό λόγο γίνεται ένας προβολέας για να φωτιστεί ο εσωτερικός «Εαυτός» και να γίνει γνωστός πέρα από το στενό «Εγώ» (γνώθι σαυτόν). Αυτός ο «Εαυτός» πέρα από το στενό εγώ, είναι καθρέφτισμα και αφετηρία της κοινωνίας με τις Ιδέες και με την υπέρτατη Ιδέα, το «Αγαθό», με το οποίο συγγενεύει και προς το οποίο ο Φωτισμένος έλκεται από τη «θύμηση» και από τον «έρωτα» (Μένων, Αλκιβιάδης, Συμπόσιο). Στις Ουπανισάντς κυριαρχεί η ίδια αναζήτηση. Για να γνωρίσει ο άνθρωπος την υπέρτατη αλήθεια, πρέπει να νιώσει και να βιώσει το Μπράχμαν – δηλαδή «το φως που φωτίζει όλα τα όντα», την πρώτη ουσία που βρίσκεται πέρα από τη νόηση – και να ζήσει την ενότητα με το Άτμαν.

Απόρριψη της εμπειρικής γνώσης και στροφή προς τη νόηση βρισκόμαστε με απaráλλαχτες σχεδόν εικόνες, στην Πολιτεία. Για τον Πλάτωνα, ο κόσμος της εμπειρίας είναι η «σκιά της πραγματικότητας». Στο μύθο της Σπηλιάς, οι άνθρωποι βρίσκονται αλυσοδεμένοι με την πλάτη προς το φως και γνωρίζουν μόνο τις σκιές που προβάλλονται σαν φαντάσματα στον τοίχο μπροστά τους. Εκείνος, όμως, που θα λυθεί και θα κοιτάξει προς το αληθινό φως, «θα μείνει θαμνωμένος από τη μέγλη του λάμψη».

Η Σβετασβάταρα Ουπανισάντ μιλάει για τη maya, «την πνευματική τυφλότητα εκείνου που δεν έχει αληθινή γνώση ή vidya» (απόσπασμα από το «Πλάτων και Ουπανισάντ», Β. Βιτσαξής). Η Σβετασβάταρα Ουπανισάντ μάς μιλάει για τη maya, «την ψευδαίσθηση» του εμπειρικού κόσμου. Στην Κάτχα Ουπανισάντ, γίνεται λόγος για το σκοτάδι στο οποίο βυθίζει τον άνθρωπο η avidya (πνευματική τυ-

φλόγτητα ή αγνωσία) και μέσα στο οποίο προβάλλει σαν φάντασμα ο κόσμος της *maya*.

«Όπως βλέπει κανείς πως ένα όνειρο και μια μαγεία δεν είναι αληθινά, ή ακόμα μια πόλη στον ουρανό, έτσι βλέπει ολόκληρο το Σύμπαν, όχι αληθινό, από τις Ουπανισάντς ο Σοφός».

(Μαντούκια Ουπανισάντ)

«Θα πρέπει κανείς να γνωρίζει πως η Φύση είναι ψευδαίσθηση, *maya*»

(Σβετασβάταρα Ουπανισάντ)

Οι περισσότεροι από εμάς δυσκολεύονται πολύ στο να διατηρούν κάθε στιγμή τη συνείδηση των περιορισμών και της σχετικότητας του κόσμου της εμπειρίας. Τα μοντέλα της πραγματικότητας που φτιάχνουμε με τη σκέψη μας – γιατί αυτή είναι η ευκολότερη διαδικασία – μας οδηγούν στο να τα θεωρούμε σαν τα μόνα στοιχεία της πραγματικότητας και έτσι, επαναπαυόμαστε στην αληθοφάνειά τους. Ένας από τους βασικούς στόχους των Ουπανισάντς είναι ακριβώς η απαλλαγή από την παραπάνω σύγχυση και πλάνη. Στην Κάτχα Ουπανισάντ διαβάζουμε:

«Όποιος ακούσει αυτό που δεν ακούγεται, όποιος πιάσει αυτό που δεν πιάνεται, όποιος δει αυτό που δεν βλέπεται, όποιος γευτεί και μυρίσει αυτό που δεν έχει γεύση και οσμή, αυτό που δεν έχει αρχή και τέλος, αυτό που είναι το μεγαλύτερο και το μικρότερο συνάμα, αυτός θα ελευθερωθεί από τα δεσμά του θανάτου»

Η περιγραφή του Θείου και του Απόλυτου (ή της θείας Σοφίας και Επιστήμης) με το λόγο ή, καλύτερα, με τα γλωσσικά σύμβολα, αναγνωρίζεται σαν κάτι αδύνατο από τον Πλάτωνα, στον Τίμαιο και στην Έβδομη Επιστολή στον Δίωνα. Στον Τίμαιο λέγει:

«Είναι δύσκολο να βρει κανείς τον Δημιουργό και Πατέρα του σύμπαντος, και όταν ακόμη τον βρει, είναι αδύνατο να μιλήσει γι' Αυτόν.»

Σαν τρόπο έκφρασης του υπερβατικού, τόσο ο Πλάτων όσο και οι Ουπανισάντς καταφεύγουν στην αποφαιτική μέθοδο. Στην προσπάθειά μας να κάνουμε μια σύγκριση, επιλέξαμε δύο παρόμοια κείμενα. Στον Παρμενίδη, ο Πλάτων υποστηρίζει:

«Ούτε οποιουδήποτε λόγος ούτε οποιουδήποτε όνομα ανήκει στο Εν. Γιατί δεν είναι ούτε το όλον ούτε τα μέρη του. Δεν είναι ούτε ευ-

θύ ούτε κυκλικό. Δεν είναι ούτε μέσα σε άλλο πράγμα ούτε στον εαυτό του. Δεν είναι ούτε σε κίνηση ούτε σε ακινησία. Δεν είναι ούτε όμοιο ούτε διαφορετικό. Δεν είναι ούτε ίσιο ούτε άνισο με κάτι άλλο. Δεν είναι ούτε στο παρελθόν ούτε στο παρόν ούτε στο μέλλον.»

Αυτή η άρνηση (σε κάτι) δεν σημαίνει κατ' ανάγκη την ανιπαρξία. Το ότι κάτι δεν είναι ούτε έτσι ούτε αλλιώς, ούτε αυτό ούτε εκείνο, δεν σημαίνει πως αυτό το κάτι δεν υπάρχει αλλά πως είναι κάτι άλλο ασύλληπτο, άπιαστο και ακατανόητο από τις αισθήσεις. Αυτή την αποφασιστικότητα σε αναφορά προς το Άφθαρτο, το Απόλυτο, το Μπράχμαν, τη βρίσκουμε και στις Ουπανισάντς διατυπωμένη με τη σανσκριτική ρήση *neti-neti*, που σημαίνει ούτε-ούτε. Στη Μπραχμνταρανιάκα Ουπανισάντ διαβάζουμε:

«Το άφθαρτο δεν είναι ούτε τραχύ ούτε λεπτό, ούτε κοντό ούτε μακρύ, ούτε λαμπερό (σαν τη φωτιά) ούτε ρευστό (σαν το νερό). Δίχως σκιά, δίχως σκοτάδι, δίχως αέρα, δίχως χώρο, δίχως αντίσταση στην αφή, δίχως μυρωδιά, δίχως γεύση, δίχως μάτι, δίχως αιτί, δίχως φωνή, δίχως άνεμο, δίχως ενέργεια, δίχως πνοή, δίχως στόμα, δίχως μέτρημα, δίχως εσωτερικό, δίχως εξωτερικό.»

Παρόλα αυτά οι άνθρωποι θέλουν να μιλούν γι' αυτή την υπέρτατη Αλήθεια και έτσι οι Ινδοί, με τη χαρακτηριστική τους ικανότητα να τυλίγουν τα πάντα στο πέπλο του μύθου, εμφάνισαν το Μπράμχμαν σαν μια θεϊκή οντότητα. Με ιδιαίτερη θέση στα ιερά κείμενα και τα Ινδικά έπη, το τοποθετούν στη βαθύτερη ουσία όλων των θεών και θεαινών που λατρεύουν, παράλληλα όμως επισημαίνουν και διευκρινίζουν πως όλοι οι θεοί και οι θεές δεν είναι παρά αντανάκλασή Του. Στη Μπραχμνταρανιάκα Ουπανισάντ διαβάζουμε:

«Ο κόσμος λέει: Πίστεψε σε αυτόν το Θεό, πίστεψε σε αυτή τη Θεά και έχει δίκιο. Γιατί κάθε θεός και κάθε θεά είναι δημιουργία του Μπράχμαν και το Μπράχμαν είναι όλοι οι θεοί.»

Η εκδήλωση του Μπράχμαν στο επίπεδο της ανθρώπινης ψυχής ονομάζεται Άτμαν (ή στη θεοσοφική ορολογία, εσωτερικός εαυτός). Ο μύθος του Ίντρα και του Βιροτσάνα που αναφέρεται στη Χαντόγνα Ουπανισάντ, φωτίζει ωραία το γεγονός πως χρειάζεται κατάλληλη και επίμονη αναζήτηση για να καταλάβει κανείς τη φύση του εσωτερικού εαυτού, του Άτμαν. Ο εσωτερικός εαυτός, το Άτμαν, μας λένε οι Ουπανισάντς, δεν πρέπει να συγχέεται με το σώμα – που εί-

ναι μόνο η προσωρινή κατοικία του – ούτε με τις διάφορες βαθμίδες της εμπειρίας. Όσο κανείς ταυτίζεται με το σώμα, τόσο ταλαντεύεται ανάμεσα στην απόλαυση και τον πόνο. Όταν κανείς απαλλαγεί από τη λανθασμένη αυτή ταύτιση, δεν νιώθει πια ούτε απόλαυση ούτε πόνο. Όταν αποκτηθεί η αληθινή γνώση, ο εσωτερικός εαυτός συνειδητοποιεί τη φύση του σαν μακαριότητα και αυτοσυνείδηση. Σε μια Ουπανισάντ διαβάζουμε:

«Ο σοφός, δηλαδή το πνεύμα, δεν γεννιέται ούτε πεθαίνει. Αυτός δεν έχει έλθει από πουθενά. Αγέννητος, Αμετάβλητος, Αιώνιος, Αρχέτυπος δεν σκοτώνεται όταν το σώμα πεθαίνει.»

Στις Ουπανισάντ, ο κατ' εξοχήν «γνώστης» είναι το Άτμαν, απαρράλλακτα όπως και ο «Νους» στον Πλάτωνα, «που αν και κρυμμένος, είναι παρών σαν θεόδοτη σπίθα που δένει με τόξο φωτεινό την ψυχή με το αιώνιο». Είναι ακόμα αξιοπρόσεκτο για τον παραλληλισμό ότι στο μύθο της δημιουργίας, τον Τίμαιο, «ο Νους μέσα στον άνθρωπο» έχει την αντιστοιχία του στο «Νου της Παγκόσμιας Ψυχής». Όσο για το φωτεινό τόξο που αναφέρει, στη Μουντάκα Ουπανισάντ διαβάζουμε ότι: «Το τόξο είναι η συλλαβή OM, το βέλος είναι το Άτμαν, το Μπράχμαν είναι ο στόχος».

Στην Ταϊτρίγια Ουπανισάντ, ο εαυτός αποτελείται από πέντε στρώσεις (koshas) που ακολουθούν η μία την άλλη, από έξω προς τα μέσα και από την κατώτερη και πιο υλοβαρή, προς την ανώτερη και πιο λεπτή. Οι διάφορες αυτές στρώσεις ή θήκες που κλείνουν σαν μέσα σε κλουβί, όχι μόνο τον εσωτερικό εαυτό αλλά και γενικότερα το πολύμορφο κρυμμένο Μπράχμαν, πρέπει να αφαιρεθούν μία-μία έτσι που να γυμνωθεί και η τελευταία εσωτερική στρώση, «σαν το ρύζι από τις αλλεπάλληλες φλούδες του». Στην Πολιτεία, ο Πλάτων λέει:

«Η ψυχή μοιάζει με τον Γλαύκο, το θεό εκείνο της θάλασσας που έχει κολλημένες επάνω του αχιβάδες, φύκια και πέτρες, έτσι που να δυσκολεύεται κανείς να την αναγνωρίσει.»

Η Πλατωνική αντίληψη για την ψυχή, μαζί με τη διδαχή πως σκοπός της φιλοσοφίας και της πραγματικής γνώσης, είναι το καθάρισμα από τις χαμηλότερες στρώσεις της, τα συμβολικά χαλίκια και αχιβάδες, η απαλλαγή της δηλαδή από τις υλικές επιθυμίες «έτσι που να μπορέσει να πετάξει ελεύθερη στον κόσμο του αληθινού». Οι τό-

σες ομοιότητες με τις Ουπανισάντς, που μέχρι τώρα αναφέραμε, μας κάνουν να σκεφτούμε τον Ευσέβιο που το 315π.Χ. μιλάει για μια «παράδοση» που την αποδίδει στον Αριστοξένη, τον πολύ γνωστό συγγραφέα «περί Αρμονικών» και μαθητή του Αριστοτέλη, σύμφωνα με την οποία Ινδοί Σοφοί πράγματι επισκέφθηκαν την Αθήνα και μίλησαν με τον Σωκράτη. Αναφορά σε επίσκεψη Ινδών Σοφών στην Αθήνα περιέχεται ακόμη και σε απόσπασμα από τον Αριστοτέλη, που διασώθηκε από τον Διογένη το Λαέρτιο.

Η εποχή εκείνη δεν έκανε διάκριση ανάμεσα στην Ανατολή και τη Δύση. Ο κόσμος ήταν ένας και ήταν καλό σημάδι για το μέλλον του ανθρώπου ότι, τόσο νωρίς στην ιστορία, συναντήθηκαν η Ελληνική και η Ινδική πνευματικότητα και άφησαν μια τόσο ευνοϊκή επίδραση η μία στην άλλη. Ο κόσμος σήμερα, όπως και χθες, έχει ανάγκη από τη σύνθεση των δύο. Ο Αγαθός και ο Σοφός, δεν διακρίνουν άνθρωπο από άνθρωπο, λαό από λαό. Είναι πολίτες του κόσμου και αποτελούν παράδειγμα ΠΑΓΚΟΣΜΙΑΣ ΑΔΕΛΦΟΤΗΤΑΣ.

Η αναζήτηση των Σοφών της Ελεατικής Σχολής (Ξενοφάνη, Παρμενίδη, Ζήνωνα) για μια πραγματικότητα που βρίσκεται πίσω από τα υλικά φαινόμενα, μοιάζει πολύ με την αναζήτηση των οραματιστών των Ουπανισάντς για «εκείνο που όταν γίνει γνωστό, γίνονται όλα γνωστά». Μπορεί κανείς, έτσι στην τύχη αν διαλέξει όμοιες ρήσεις ειπωμένες από σοφούς σε όλες τις χώρες και σε διάφορες εποχές, να δείξει πως όλοι τους ανήκουν στην ίδια πνευματική οικογένεια.

Ο ερμηνευτής των Ουπανισάντς δίδασκε: «Συνειδητοποιώντας τον Εαυτό» (atmaman viddhi) και ο Σωκράτης έλεγε: «Γνώθι σαυτόν». Ο Ισοκράτης παρατηρεί πως «ο τίτλος του Έλληνα ανήκει μάλλον σ' αυτούς που μοιράζονται τον πολιτισμό μας, παρά σε εκείνους που έχουν αίμα όμοιο με εμάς.». Και ο Σουάμι Βιβεκανάντα συμπληρώνει: «Οι Έλληνες μπορεί να είναι ξένοι, αλλά εκείνοι ανάμεσά τους που έχουν ριζωμένη μέσα τους τη Σοφία είναι άξιοι σεβασμού. Όταν πρόκειται για τη Σοφία και το Θεόν, δεν υπάρχει διάκριση ανάμεσα σε ομοεθνείς και αλλοεθνείς.»

ΑΠΟ ΤΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ ΤΟΥ ΜΑΡΚΟΥ ΑΥΡΗΛΙΟΥ

— • Να έχεις το βλέμμα στραμμένο μέσα σου. Να μη σου διαφεύγει μήτε η ουσία μήτε η αξία κανενός πράγματος.

— • Αν σου είναι δύσκολο να φέρεις σε πέρας κάποιο πράγμα, μην πεις ότι το πράγμα αυτό είναι ακατόρθωτο για έναν άνθρωπο. Αντιθέτως, οτιδήποτε είναι εν γένει δυνατό στον άνθρωπο και ανήκει στη σφαίρα του, να το θεωρείς εφικτό και για σένα.

— • Είναι χαρά του ανθρώπου να κάνει ό,τι είναι ιδιον στον άνθρωπο. Και ιδιον στον άνθρωπο είναι να δείχνει καλοσύνη στους άλλους, περιφρόνηση για τα σκιρτήματα των αισθήσεων, να διακρίνει τις εύλογες σκέψεις από τις απατηλές, να παρατηρεί προσεκτικά τη φύση του σύμπαντος και ό,τι συντελείται σε αυτό.

— • Δεν έχεις τη δυνατότητα να μελετάς βιβλία. Έχεις όμως τη δυνατότητα να συγκρατείς την αλαζονεία. Έχεις τη δυνατότητα να νικάς τις ηδονές και τους πόνους, τη δυνατότητα να στέκεσαι πιο ψηλά από την κενοδοξία, να μην οργίζεσαι με τους αναισθητους και τους αχάριστους, τη δυνατότητα ακόμα και να φροντίζεις γι' αυτούς.

• Αν μπορεί κανείς να με αντικρούσει και να με πείσει ότι μια γνώμη ή μια πράξη μου δεν είναι σωστή, θα το δεχτώ μετά χαράς. Γιατί αναζητώ την αλήθεια από την οποία κανένας έως τώρα δεν ζημιώθηκε ενώ, απεναντίας, βγαίνει ζημιωμένος όποιος επιμένει στην πλάνη του και στην άγνοιά του.

— • Θα γίνεις άραγε ποτέ ψυχή μου καλή, ειλικρινής, απλή, ξεκάθαρη, πιο ευδιάκριτη από το σώμα που σε κρύβει μέσα του; Θα νιώσεις άραγε ποτέ αγάπη και τρυφερότητα στοργή για κάτι; Θα αισθανθείς άραγε ποτέ πληρότητα κι αυτάρκεια, θα φθάσεις να μην επιθυμείς παράφορα και να μην ποθείς τίποτα έμπυχο ή άψυχο, για την ικανοποίησης μιας απόλαυσης; Ούτε χρόνο για να διαρκέσουν περισσότε-

ρο οι απολαύσεις σου, ούτε μέρη και τόπους ή κλίματα κατάλληλα ή ανθρώπους που να σου ταιριάζουν; Δεν θα μείνεις ικανοποιημένη με την τωρινή κατάστασή σου κι ευχαριστημένη με όσα έχεις τώρα; Θα φθάσεις άραγε ποτέ να συνυπάρχεις με τους άλλους σε αυτό τον τόπο, που είναι κοινός για τους θεούς και τους ανθρώπους, χωρίς ούτε εσύ να κατακρίνεις τους άλλους ούτε εκείνοι να σε κατηγορούν;

• Τι παράξενο αυτό που συμβαίνει με τους ανθρώπους! Για τους σιγχερινούς τους και γι' αυτούς που ζουν δίπλα τους, δεν θέλουν να πουν ούτε έναν επαινετικό λόγο. Οι ίδιοι όμως δίνουν μεγάλη σημασία στο τι θα πουν γι' αυτούς οι μεταγενέστεροι, τους οποίους ούτε έχουν δει ποτέ ούτε πρόκειται να τους δουν. Είναι περίπου σαν να λυπάσαι που και οι προγενέστεροί σου δεν μιλούσαν επαινετικά για σένα.

• Πρόσεξε μην παραγίνεις αυτοκράτορας, μη σε ποτίσει αυτό το πνεύμα. Γιατί αυτό μπορεί να συμβεί. Κράτησε τον εαυτό σου απλό, καλό, αέραιο, αξιοπρεπή, ανεπιτήδευτο με αγάπη για τη δικαιοσύνη, με σεβασμό απέναντι στους θεούς, με αγαθή διάθεση απέναντι στους άλλους, με στοργή για τους δικούς σου, αμετακίνητος στην εκτέλεση του καθήκοντος. Πάλεψε για να μείνεις πάντα όπως θέλησε να σε φτιάξει η φιλοσοφία. Να φοβάσαι τους θεούς, να προστατεύεις τους ανθρώπους. Η ζωή είναι σύντομη. Ένας είναι ο καρπός της επίγειας ζωής: Μια αίσθηση ιερότητας και έργα αγάπης.

(Πηγή: Τα «Εις Εαυτόν». Επιλογή Θεόδωρου Κατσιφής)

ΗΘΙΚΗ ΚΑΙ ΥΠΕΥΘΥΝΟΤΗΤΑ

David Trice

(Συνταξιούχου μηχανικού δορυφόρων και μέλους της Θεοσοφικής Εταιρείας- Αριζόνα, ΗΠΑ)

Σε ολόκληρη τη ζωή μας, η ψυχή τείνει με ακατανίκητη ορμή προς την ανάληψη ευθυνών και την υπακοή στους ηθικούς νόμους, θείους και ανθρώπινους. Επί πολλά έτη και, προφανώς πολλές ενσάρκώσεις, αντιλαμβανόμαστε τους ηθικούς νόμους πολύ αμυδρά, έως ότου έλθει η ώρα να αρχίσουμε να στρεφόμαστε προς την ψυχή. Όταν καταλάβουμε ότι η ψυχή είναι η καθοδηγητική δύναμη της ζωής μας, τότε αρχίζει να αναδύεται το αίσθημα του σωστού και του λάθους. Αναλαμβάνοντας την ευθύνη του εαυτού μας, αρχίζουμε να δημιουργούμε στο νου μας την έννοια του ηθικού, του μη εγωιστικού και του αληθινού. Το αίσθημα της υπευθυνότητας είναι η πρώτη ένδειξη της παρουσίας της ψυχής. Όταν είμαστε νέοι, το αίσθημα αυτό εκδηλώνεται στο εξωτερικό περιβάλλον μας μέσω της οικογένειας, της μόρφωσης, της επαγγελματικής δραστηριότητας και τους φίλους, δηλαδή όλα όσα αποτελούν τον κύκλο της εγρήγορσής μας. Από την ηλικία των επτά ετών και έπειτα, καθώς μεγαλώνουμε, η ψυχή δέχεται εντυπώσεις.

Μέσα από το φακό των ψυχικών οφθαλμών βλέπουμε τη ζωή μας να αντιβαίνει την ηθική της ψυχής μας. Ο Πυθαγόρας είχε αντιληφθεί αυτό το γεγονός και γι' αυτό ζητούσε από τους μαθητές του να εξετάζουν τις καθημερινές πράξεις τους στο τέλος της ημέρας: Τι έπραξα σήμερα; Τι καλύτερο θα μπορούσα να είχα πράξει; Στη συνέχεια, αν είχαν διαπράξει κάποιο σφάλμα, έπρεπε να συλλογίζονται το αντίθετο από εκείνο. Η διαδικασία αυτή προκαλεί ένταση. Η

ένταση προκαλεί τριβή και η τριβή παράγει το πυρ που κατακαίγει τα εσωτερικά σκουπίδια. Πάντοτε μας δίδεται μια δεύτερη ευκαιρία να επανορθώσουμε ένα σφάλμα μεταβάλλοντας τον εαυτό μας και την ηθική μας, έτσι ώστε να συγχρονιστούμε τελικά με την ψυχή. Ας θυμόμαστε ότι αυτό απαιτεί πολύχρονη εργασία, πολλές ζωές και υπομονή.

«Για τούτο σας λέγω, κάθε αμαρτία και βλασφημία θα συγχωρεθεί στους ανθρώπους. Η βλασφημία όμως κατά του Πνεύματος, δεν θα συγχωρεθεί στους ανθρώπους»

(Κατά Ματθαίον, 12:31)

Πολλοί μεγάλοι άνδρες και γυναίκες ήλθαν και μας έδωσαν κανόνες και παραδείγματα ορθού βίου, ηθικής και υπευθυνότητας. Ανέλαβαν μεγάλες ευθύνες και πρόσφεραν μεγάλες θυσίες, μερικές φορές μέχρι θανάτου, προκειμένου να μεταφέρουν το θείο μήνυμα από τα ύψιστα πεδία. Ο Γκαουτάμα Βούδα μάς έδωσε τις τέσσερις Ευγενείς Αλήθειες και το Οκταπλό Μονοπάτι: Μην ταυτίζεστε με τα υλικά πράγματα ή τις επιθυμίες. Αναπτύξτε σωστή αίσθηση αξιών. Μη θεωρείτε ότι τα υλικά αποκτήματα, ή ακόμη και η υλική υπόστασή σας, έχουν μερίζονα σπουδαιότητα. Ακολουθεί η διδασκαλία για το ευγενές Οκταπλό Μονοπάτι, που αρχίζει με τις αληθινές αξίες και ολοκληρώνεται με την αληθινή ευτυχία.

Ο Μωυσής έφερε τις Δέκα Εντολές. Παρά την ομιχλώδη ιστορία τους, οι Δέκα Εντολές παρέχουν ένα βασικό πλαίσιο ηθικής που ακόμη διατηρεί την ισχύ του. Αργότερα, ο Αριστοτέλης έγραψε περί ηθικής στο έργο του «Ηθικά Νικομάχεια» (από το όνομα του γιου του Νικόμαχου), αντλώντας από τον Πλάτωνα που δίδασκε πως όλα όσα κάνει κάποιος είναι, τελικά, για το καλό. Ο Διδάσκαλος Ιησούς, μας παρέδωσε την Κυριακή Προσευχή:

«Πάτερ, ο εν τοις Ουρανοίς, αγιασθήτω το όνομά σου, ελθέτω η βασιλεία Σου, γεννηθήτω το θέλημά Σου ως εν Ουρανώ και επί της γης.....»

Η προσευχή, η ανιδιοτελής προσευχή πάντοτε φέρνει αποτέλεσμα. Ας θυμόμαστε ότι εξελισσόμαστε ως όντα και απαιτείται χρόνος για να αποβούμε ένα με την ηθική. Οι περισσότεροι από εμάς αποτελούν μείγμα καλού και κακού, και γι' αυτό θα πρέπει να συγχωρούμε τον εαυτό μας για τα σφάλματά του και να συνεχίζουμε τον

αγώνα μας για την τελειοποίηση της ηθικής που ήδη υπάρχει μέσα μας (Ναι, ήδη υπάρχει). Η συνείδησή μας πάντα μας ενημερώνει όταν δεν πρέπει να πράξουμε κάτι. Αυτή, αγαπητοί αδελφοί και αδελφές είναι η ψυχή, σιωπηλή αλλά ακλόνητη. Τα μεγάλα έθνη που άνθισαν και κατόπιν χάθηκαν, όλα διέθεταν ένα βασικό σύστημα ηθικής που είχαν εγκαθιδρύσει οι πρώτοι καθοδηγητές τους. Ο θρόνος του Βασιλιά Αρθούρου και του Κάμελοτ αποτελεί ένα πολύ καλό παράδειγμα υψηλών επιδιώξεων, για ένα νέο κόσμο θεμελιωμένο στην ηθική και την υπευθυνότητα.

Έχουμε ευθύνη απέναντι στους Διδασκάλους που υπηρετούμε, και μπορούμε να τιμήσουμε αυτή την ευθύνη αποφεύγοντας σκέψεις αλλά και τόπους που απέχουν πολύ από κάθε κοινό αίσθημα ηθικής και υπεύθυνης συμπεριφοράς. Θα πρέπει οπωσδήποτε να αποφεύγουμε αμφότερα διότι, όπως λέγει ο Απόστολος Παύλος στις προειδοποιήσεις του:

«Δεν διεξάγουμε πάλι με σάρκα και αίμα αλλά με τις αρχές, τις εξουσίες, τους κοσμοκράτορες του σκοτεινού τούτου κόσμου, με τα πονηρά πνεύματα στους ουρανούς»

(Προς Εφέσιους, 6:12)

Η λέξη «ουρανοί» δεν αναφέρεται, φυσικά, στον ορατό ουρανό.

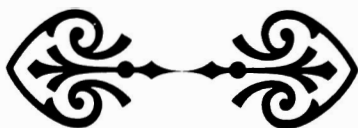
Το μονοπάτι είναι δύσκολο και γεμάτο παγίδες ενώ ο εγωισμός παρακινεί τον άνθρωπο σε σφάλματα. Πάντοτε θα πρέπει να ελέγχουμε τα κίνητρά μας διότι πρέπει να είναι αγνά. Μπορούμε να ερωτούμε τον εαυτό μας κάθε φορά: Αυτό που κάνω υπηρετεί την ψυχή και την ανθρωπότητα; Επιτρέπει στη Χριστική αρχή να εισέλθει στη ζωή μου και κατόπιν να ακτινοβολήσει στο περιβάλλον μου; Υπάρχουν περισσότερες από μία αλήθειες που θα πρέπει να μεταδοθούν; Ο χειρότερος εχθρός του Διδασκάλου δεν προέρχεται από τις δυνάμεις του σκότους αλλά από το οικείο περιβάλλον. Τα αθώα σφάλματά μας, τα προβλήματα της προσωπικότητας, οι κατώτερες επιθυμίες μας (που θα έπρεπε να είχαν ήδη κυριαρχηθεί) και το αίσθημα της χωριστικότητας, όλα αυτά επηρεάζουν τη συλλογική αύρα της ανθρωπότητας. Όταν κάποιος πέφτει (ηθικά), δημιουργείται μια «οπή», ένα κενό το οποίο εκμεταλλεύονται εκείνοι που επιθυμούν να συμβεί μια πτώση, και τότε το κακό εισβάλλει. Η ηθική και η υπευθυνότητα όμως, αποτρέπουν την πτώση.

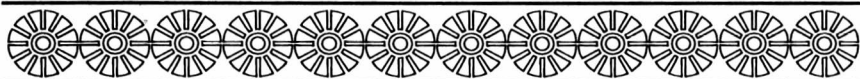
Είναι πολύ σημαντικό να είμαστε άφοβοι. Όταν δεν υπάρχει αφοβία, επέρχεται παράνοια και παραλυσία. Η αφοβία είναι ο σταθερός βράχος που όλοι θα έπρεπε να αναζητούμε. Στη «Φωνή της Σιγής», η Έλενα Π. Μπλαβάτσκι δίνει μια από τις πιο περιεκτικές περιγραφές της ατραπού και των ηθικών προϋποθέσεων της:

«Δεν υπάρχει παρά ένας δρόμος που οδηγεί στην ατραπό, και στο τέρμα του μόνο μπορεί να ακούσει κανείς τη Φωνή της Σιγής. Η σκάλα από όπου ανεβαίνει ο μαθητής, είναι φτιαγμένη από σκαλοπάτια οδύνης και δοκιμασίας, που η φωνή της αρετής και μόνο μπορεί να κάνει να σιγήσουν οι φωνές τους. Δυστυχία σου λοιπόν, ω μαθητή, αν υπάρχει έστω και ένα ελάττωμά σου που να μην το έχεις πίσω σου αφημένο. Γιατί τότε η σκάλα θα υποχωρήσει και θα σε αναποδογυρίσει. Το πόδι της στηρίζεται μέσα στη βαθιά λάσπη των αμαρτιών και των λαθών σου, και πριν θελήσεις να περάσεις τη βαθιά αυτή άβυσσο της ύλης, θα πρέπει τα πόδια σου να έχεις πλύνει μέσα στα νερά της απάρνησης.»

«Πρόσεχε, μη βάλεις πόδι λερωμένο ακόμη επάνω στο πρώτο σκαλοπάτι. Δυστυχία σε αυτόν που θα τολμήσει να μολύνει έστω και ένα σκαλοπάτι, με τα πόδια λερωμένα από τη λάσπη. Ο βούρκος, ο ακάθατος και γλιστερός, θα ξεραθεί και το πόδι του στον τόπο θα καρφώσει. Σαν το πουλί μέσα στην ξόβεργα του δολερού κινηγού πιασμένο, θα εμποδιστεί να ανέβει πιο ψηλά. Οι κακίες του θα πάνε ευθύς μορφή και θα τον τραβήξουν προς τα κάτω. Τα αμαρτήματά του θα υψώσουν τη φωνή τους, όπως το τσακάλι που μετά το ηλιοβασίλεμα γελάει και θρηνεί. Οι σκέψεις του, στρατιά θα γίνουν και αιχμάλωτό τους θα τον σύρουν.»

(Από το περιοδικό «The Path», όργανο της Θεοσοφικής Εταιρείας της Αμερικής, Μάιος-Ιούνιος 2007)

Ο ΠΟΘΟΣ ΓΙΑ ΠΑΝΤΟΔΥΝΑΜΙΑ

Παναγιώτης Βλαχόπουλος

Ο άνθρωπος έχει μια ενδόμυχη τάση να βάζει τα πράγματα σε κάποια τάξη για να πάρει το μονοπάτι από το σκοτάδι στο φως. Αν αναλύσουμε κάθε βήμα της ζωής μας, θα δούμε ότι αυτή η τακτοποίηση πολλές φορές γίνεται ασυνείδητα. Δημιουργήσαμε ιδεώδεις ιδιότητες με αριθμούς και σχήματα. Έπειτα, με εκείνες ξεκινήσαμε και πήραμε το δρόμο για την παντοδυναμία. Ο Λέσιγκ είπε:

«Ο μεγαλύτερος πόθος του ανθρώπου είναι να μάθει την Αλήθεια»

Όμως ο πόθος αυτός δεν είναι μόνο για την Αλήθεια. Επιθυμεί μέσα από την Αλήθεια να ανέβει πάνω στην κορυφή του λόφου όπου εκεί θα βλέπει «τα πάντα». Θα γίνει κυρίαρχος στους κόσμους της πραγματικότητας.

Ο αποκρυφιστής και ο μυστικιστής προχωρούν μέσα στους αόρατους κόσμους με δυο σκοπούς, που ο ένας έρχεται έπειτα από τον άλλο. Και αυτοί είναι οι γνώσεις κι έπειτα η παντοδυναμία. Ο εργάτης της Επιστήμης, με το σύστημα της λογικής βρίσκει σχέσεις ανάμεσα στις ποσοτικές εκφράσεις κάθε φαινομένου της πραγματικότητας. Σ' αυτή την ενεργητικότητά του σπρώχνεται από μια άγνωστη δύναμη να γίνει παντοδύναμος πάνω στο συμπαντικό χώρο.

Από το άλλο μέρος, ο άνθρωπος της Τέχνης δουλεύει το όμορφο υλικό του και παρουσιάζει κάποιο έργο, με την επιθυμία μέσα από την αρμονικότητα να αγκαλιάσει το απόλυτο. Τι είναι όμως το απόλυτο; Είναι η κυριαρχία μας σε όλες τις διευθύνσεις της πραγματικό-

τητας σε άπειρο βάθος. Ο ποιητής με τις λέξεις, ο μουσικός με τους ήχους, ο ζωγράφος με τα σχήματα και τα χρώματα κλπ, επιθυμεί την παντοδυναμία του, να φτάνει στο τέλειο, να τα πει όλα μέσα από το έργο του. Να πει εκείνα που αισθάνεται, βλέπει, φαντάζεται και διαισθάνεται. Κι αν δεν το κατορθώσει απόλυτα, όμως προς τα εκεί βηματίζει, προς τα εκεί επιθυμεί να φτάσει, με την παντοδυναμία θέλει να ταιτιστεί.

Υπάρχουν περιπτώσεις στην ανθρώπινη δραστηριότητα που ο πόθος για την παντοδυναμία οδηγεί σε ποικίλα μεγάλα, μικρά και απίθανα αποτελέσματα. Μερικά πλάσματα όμως, που γεννήθηκαν πάνω στη Γη, στη διάρκεια της ανθρώπινης ιστορίας πλησιάσανε την παντοδυναμία με την τεράστια ψυχοπνευματική τους ΔΥΝΑΜΗ.

(Πηγή: «Η Ψυχοπνευματική Ενέργεια»)

Μην επιθυμείτε κάτι πέρα από το δυνατό. Κάτι το ψεύτικο υπάχει σε όσους προσπαθούν να κάνουν ό,τι υπερβαίνει τις προσωπικές δυνάμεις τους.

ΝΙΤΣΕ

Μιά άλογη ενεργητικότητα, μια εξάλλη δύναμη, χωρίς όρια και φραγμούς, θα καταλήξει κάποτε μοιραία στη χρεωκοπία.

ΓΚΑΙΤΕ

Η ΦΥΣΙΟΓΝΩΜΙΚΗ ΚΑΙ Η ΧΕΙΡΟΜΑΝΤΕΙΑ

Θεόφραστος Παράκελσος

Η φυσιογνωμική είναι η τέχνη της ανακάλυψης εκείνου που βρίσκεται κρυμμένο μέσα στον άνθρωπο. Μας λέει ποια είναι η σχέση της καρδιάς του με τον Θεό και τον πλησίον του. Μας λέει τι είδους μάτια είναι αυτά, ποια γλώσσα είναι πονηρή και ποια όχι. Ποια αυτιά είναι ανοικτά στο κακό και ποια στο καλό. Από τέτοια στοιχεία γνωρίζουμε την ιδιοσυγκρασία ενός ανθρώπου και τη στάση του προς τον Θεό. Οι τρόποι δράσης, ακοής και όρασης, όλα αυτά είναι συμπτώματα με τα οποία μπορούμε να γνωρίσουμε την καρδιά του. Εκείνο που γεμίζει την καρδιά, ξεχειλίζει στο στόμα και ό,τι επιθυμεί η καρδιά, αυτό ακούν τα αυτιά και αναζητούν τα μάτια. Η ουράνια φυσιογνωμική μάς προμηθεύει με παρόμοιες ενοράσεις. Είναι γραμμένο: Από τον καρπό τους θα τους γνωρίσετε!

Αν θέλουμε να βγάλουμε κάποιο συμπέρασμα για τη φύση ενός ανθρώπου στη βάση της φυσιογνωμίας του, οφείλουμε να λάβουμε υπόψη μας τα πάντα. Δοκιμάζεται κανείς στην ένταση γιατί εκεί αποκαλύπτεται η φύση του. Στις ακραίες καταστάσεις τα πράγματα αποκαλύπτουν τη φύση τους και γίνονται ορατά. Με αυτόν τον τρόπο μπορούμε να πούμε πως είναι κανείς σωστός, σταθερός ή πιστός, γιατί έτσι εκδηλώνει την εσωτερική του ύπαρξη. Εκδηλώνει κάποιος περισσότερο χαρακτηριστικά πίστης και λιγότερα απιστίας. Κάποιος άλλος διαθέτει σε μεγάλο βαθμό αυτά τα στοιχεία ενώ ένας τρίτος κάποια άλλα. Χρειάζεται λοιπόν να διακρίνουμε τα εξωτερικά χαρακτηριστικά τα οποία παρέχει η φύση σε κάποιον άνθρωπο, δι-

νοντάς του συγκεκριμένη μορφή. Η φύση σχηματίζει την ανατομία ενός αχλαδιού με τέτοιο τρόπο ώστε να αναπτυχθεί αργότερα ο καρπός στο αντίστοιχο δένδρο. Από το μούσιμουλο θα αναπτυχθεί μια μουσιμουλιά και το ίδιο συμβαίνει με το ασήμι και το χρυσό. Η φύση σφιγρηλατεί τον άνθρωπο τότε χρυσό και τότε ασημένιο, τότε αδιάφορο και τότε γεμάτο κέφι και ζωή.

Υπάρχουν πολλά είδη χειρομαντείας. Όχι μόνο η χειρομαντεία των χειρών του ανθρώπου, από την οποία είναι δυνατό να συμπεράνουμε και να ανακαλύψουμε τις τάσεις και τη μοίρα του και να βεβαιώσουμε ότι καλό ή κακό θα συναντήσει. Υπάρχουν και πολλά άλλα είδη χειρομαντείας. Για παράδειγμα, εκείνη που χρησιμοποιεί φύλλα δένδρων, ξύλα, βράχους, κάρβουνα ή τη χειρομαντεία των τοπίων, των δρόμων και των ποταμών κλπ. Όλα αυτά χρειάζεται να μελετηθούν και να κατανοηθούν καλά. Ο γιατρός οφείλει, επίσης, να μελετά τις γραμμές των βοτάνων και των φύλλων και με την εφαρμογή της χειρομαντείας να ανακαλύπτει την αποτελεσματικότητα και τις ιδιότητές τους.

Εκείνοι που δουλεύουν το ξύλο σαν μαραγκοί, πρέπει να προσδιορίσουν την ποιότητα του ξύλου μέσω της χειρομαντείας και να ανακαλύψουν τις χρήσεις του. Κατά τον ίδιο τρόπο, ο εργάτης του οριχείου θα μελετήσει τα ορυκτά με τη βοήθεια της χειρομαντείας, για να γνωρίζει τι μεταλλεύματα περιέχει ένα οριχείο και αν βρίσκονται κοντά στην επιφάνεια ή βαθιά μέσα στη γη. Παρόμοια, ο κοσμογράφος μπορεί να μελετήσει τη χειρομαντεία των περιοχών και των ποταμών.

Οι συνήθειες είναι έμφυτες μέσα μας και ανατρεφόμεστε με ορισμένα έθιμα. Οι τρόποι και τα έθιμά μας εξαρτώνται από τον τρόπο με τον οποίο ανατραφήκαμε. Ερευνώντας τα κάτω από διαφορετικές συνθήκες, αν υπηρετούν ή όχι τον Θεό και τον συνάνθρωπό μας, έχουμε μια καθαρή εικόνα της φύσης μας. Επομένως, μπορείτε να διακρίνετε την αθάνατη όψη του ανθρώπου από τα ορατά, έμφυτα χαρακτηριστικά σημεία του και είναι δυνατόν να τον γνωρίσετε ακόμη και από την εμφάνισή του, γιατί το εξωτερικό αποκαλύπτει το εσωτερικό.

(Πηγή: Κείμενα Θεόφραστου – Άνθρωπος και Έργα)

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΟΜΙΛΙΩΝ
ΤΗΣ ΘΕΟΣΟΦΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΙΑΣ ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ
 ΒΟΥΚΟΥΡΕΣΤΙΟΥ 25, 106 71 ΑΘΗΝΑ
 ΤΗΛ.210 3620702 ΤΗΛ & FAX: 210 3610961
 Είσοδος Ελευθέρα – Ώρα 8:00 μμ

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ

- Πέμπτη 10, ΑΠΟΛΛΩΝ. Γεώργιος Σιβρής:
 Τα Σύμβολα και οι Αλληγορίες
- Παρασκευή 11, ΑΛΚΥΩΝ. Ελευθέρη Συζήτηση
 Θέμα: Βιο-τεχνολογία και Θεοσοφία.
- Τετάρτη 16, ΥΠΑΤΙΑ. Έρικα Letzerich Γεωργιάδη:
 Πλάτων: Απολογία Σωκράτους (μέρος 1ον).
 Παρουσίαση και συζήτηση
- Πέμπτη 17, ΑΡΤΕΜΙΣ. Αλέξανδρος Μπουσουλέγκας:
 Ναοί της Κίνας και της Ταϋλάνδης – Προβολή σλάιντς
- Παρασκευή 18, ΑΛΚΥΩΝ. Θεόδωρος Κατσιφής:
 Κρινσναμούρτι – Η μη βία
- Τετάρτη 23, ΥΠΑΤΙΑ. Σαράντος Νικητόπουλος:
 Το βασίλειο των Αγγέλων
- Πέμπτη 24, ΑΠΟΛΛΩΝ. Ηρώ Ζάραγκα: Το ιερόν Πυρ
- Πάρασκευή 25, ΑΛΚΥΩΝ. Κυριακή Αντωνίου:
 Τα μυστήρια στους προϊστορικούς χρόνους (μέρος 1ον)
- Τετάρτη 30, ΥΠΑΤΙΑ. Κρυσταλλία Ιωαννίδου: Μυστική Δοξασία
- Πέμπτη 31, ΑΡΤΕΜΙΣ. Κρυσταλλία Ιωαννίδου: Οι Επτά Ακτίνες

ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ

- Παρασκευή 1, ΑΛΚΥΩΝ. Ηρώ Ζάραγκα: Καθαρμοί Εμπεδοκλέους
- Τετάρτη 6, ΥΠΑΤΙΑ. Κυριακή Αντωνίου: Περί Κοσμογονίας
- Πέμπτη 7, ΑΠΟΛΛΩΝ. Γεώργιος Σιβρής:
 Η Μαγεία ανά τους αιώνες (μέρος 1ον)
- Παρασκευή 8, ΑΛΚΥΩΝ. Κυριακή Αντωνίου:
 Τα μυστήρια στους προϊστορικούς χρόνους (μέρος 2ον)

Τετάρτη 13, ΥΠΑΤΙΑ. Σαράντος Νιζητόπουλος:

Η ιερή ενέργεια της Κουνταλίνι

Πέμπτη 14, ΑΡΤΕΜΙΣ. Κυριακή Αντωνίου: Αδώνια Μυστήρια

Παρασκευή 15, ΑΛΚΥΩΝ. Θεόδωρος Κατσιφής:

Κρισναμιούρτι – Περί Θεού

Τετάρτη 20, ΥΠΑΤΙΑ. ΗΜΕΡΑ ΤΟΥ ΑΔΥΑΡ.

Προβολή video και συζήτηση

Πέμπτη 21, ΑΠΟΛΛΩΝ. Κυριακή Αντωνίου: Περί Αστρονομίας

Παρασκευή 22, ΑΛΚΥΩΝ. Θέμης Μανσόλας: Η Αλήθεια

Τετάρτη 27, ΥΠΑΤΙΑ. Έρικα Letzerich Γεωργιάδη:

Πλάτων: Απολογία Σωκράτους (μέρος 2ον).

Παρουσίαση και συζήτηση

Πέμπτη 28, ΑΡΤΕΜΙΣ. Κρυσταλλία Ιωαννίδου:

Κρισναμιούρτι – Το τάγμα του Αστέρος

Παρασκευή 29, ΑΛΚΥΩΝ. Κρυσταλλία Ιωαννίδου:

Μυστική Δοξασία

ΜΑΡΤΙΟΣ

Τετάρτη 5, ΥΠΑΤΙΑ. Κυριακή Αντωνίου: Περί Ελευθερίας

Πέμπτη 6, ΑΠΟΛΛΩΝ. Αικατερίνη Νοτιά:

Η ρεφλεξολογία και το όχημα της ψυχής

Παρασκευή 7, ΑΛΚΥΩΝ. Ελεύτερη Συζήτηση.

Θέμα: Θεοσοφία και Παγκοσμιοποίηση

Τετάρτη 12, ΥΠΑΤΙΑ. Κρυσταλλία Ιωαννίδου:

Ο Διδάσκαλος Σαιν Ζερμαίν

Πέμπτη 13, ΑΡΤΕΜΙΣ. Σαράντος Νιζητόπουλος: Θεοσοφικό θέμα

Παρασκευή 14, ΑΛΚΥΩΝ. Φώφη Καραμανλή: Αρχές Ηθικής

Τετάρτη 19, ΥΠΑΤΙΑ. Σαράντος Νιζητόπουλος:

Μαγικά πλάσματα – Μέδουσα

Πέμπτη 20, ΑΠΟΛΛΩΝ. Γεώργιος Σιβρής:

Η Μαγεία ανά τους αιώνες (μέρος 2ον)

Παρασκευή 21, ΑΛΚΥΩΝ. Θεόδωρος Κατσιφής:

Ινδουισμός – Μπαγκαβάτ Γκιτά

Τετάρτη 26, ΥΠΑΤΙΑ. Έρ. Letzerich Γεωργιάδη – Ιριγ. Κασταμονίτη:

Γιόγκα και Αποκρυφισμός

Πέμπτη 27, ΑΡΤΕΜΙΣ. Αικατερίνη Νοτιά: Το Μάνας και η φύση του

Παρασκευή 28, ΑΛΚΥΩΝ. Παναγιώτης Ζώης: Σούφι - Σουφισμός

Μεταξύ μας

ΤΑ ΓΡΑΦΕΙΑ ΜΑΣ

Τα Γραφεία του «ΙΛΙΣΟΥ»
Βουκουρεστίου 25, α' όροφος
Κωδ. 106 71, είναι ανοικτά
κάθε ημέρα από 10.30 - 1,
εκτός Σαββάτου και Κυρια-
κής.

ΕΜΒΑΣΜΑΤΑ-ΔΩΡΕΕΣ

Παρακαλούμε όπως απο-
στέλλετε με ταχυδρομική
επιταγή προς: Περιοδικό
« Ι Λ Ι Σ Ο Σ »

**ΒΟΥΚΟΥΡΕΣΤΙΟΥ 25,
106,71 Αθήνα.**

Επίσης αποστέλλετε με τρα-
πεζική επιταγή μόνο εις:
Θεοσοφική Εταιρεία, Βου-
κουρεσίου 25, 106 71, Αθήνα

ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΙ ΤΟΥ ΙΛΙΣΟΥ

Ζάκυνθος: Παν. Βλαχόπουλος
Βόλος: Γ. Κουκουβίνος
Ηράκλειο: Μ. Λασηθιωτάκη
Ιωάννινα: Ελευθ. Τζομάκας
Κέρκυρα: Γεώργιος Αγιούς
Λαμία: Γ. Μουτάφης
Λάρισα: Ια. Φελλούς
Πάτρα: Αθ. Ζαφειρόπουλος
Ρόδος: Αντ. Βεργωτής
Σύρος: Π. Ζαραφωνίτης
Χαλκίδα: Δημ. Δημαρέλος
Χανιά: Εμμ. Νοδαράκης
Κύπρος:
• Αθαν. Παπαδόπουλος
Γρ. Αυξεντίου 29
Μέγαρο Δίπα 456
Τ.Τ. 6021, Λάρνακα
Τηλ. 00357-24654511 (Οικίας)

Όλα τα άρθρα γνωστών συγγραφέων που δημοσιεύονται
στο περιοδικό Ιλισός φέρουν την ευθύνη των ιδίων για το
περιεχόμενό τους και δεν σχολιάζονται ούτε λογοκρίνονται
από την συντακτική επιτροπή του Ιλίσου.

ΚΥΚΛΟΦΟΡΟΥΝ ΕΠΙΣΗΣ ΑΠΟ ΤΙΣ ΘΕΟΣΟΦΙΚΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ:

Στα Πόδια του Διδασκάλου - Κρίσναμούρτι	5€
Η Εξέλιξη της Μορφής και της Ζωής - Άννη Μπέζαντ	10€
Προσέγγιση στην Πραγματικότητα - N. Sri Ram	8€
Οι Βαθύτερες Όψεις της Ζωής - N. Sri Ram.....	8€
Το Φως της Ασίας - Sir Edwin Arnold.....	16€
Οι Επτά Κοσμικές Ακτίνες Ernest Wood	14€

ΥΠΟ ΕΚΔΟΣΗ ΤΑ ΑΥΘΕΝΤΙΚΑ ΚΛΑΣΣΙΚΑ ΘΕΟΣΟΦΙΚΑ ΕΡΓΑ

Γιόγκα και Αποκρυφισμός - Έλενα Π. Μπλαβάτσκι

Μελέτη επί της Συνείδησης - Άννη Μπέζαντ

Η Ατραπός του Αποκρυφισμού - Α. Μπέζαντ, C.W. Leadbeater

Θεοί εν Εξορία - G. G. Van Der Leeuw

Διατίθενται στα κεντρικά βιβλιοπωλεία και

στα γραφεία της Θ.Ε. Βουκουρεστίου 25,

T.T. 106 71

Τηλ. + Fax. 210 3610961

Τηλ. 210 3620702

Ταχυδρομική ή τηλεφωνική παραγγελία με αντικαταβολή

Ονοματεπώνυμο.....Τηλέφωνο.....
Οδός.....Αριθμός.....Πόλη.....Τ.Κ.....

ΚΥΚΛΟΦΟΡΗΣΑΝ

από τις Θεοσοφικές Εκδόσεις

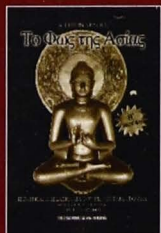
C W. Leadbeater Σ' Εκείνους που Πενθούν

C W. Leadbeater Αόρατοι Βοηθοί (Πρώτη έκδοση στην Ελληνική γλώσσα)

Ernest Wood Οι Επτά Κοσμικές Ακτίνες

Sir Edwin Arnold Το Φως της Ασίας

Ταχυδρομική ή τηλεφωνική παραγγελία με αντικαταβολή

Αόρατοι Βοηθοί.....	14€
Σ' Εκείνους που Πενθούν.....	6€
Οι Επτά Κοσμικές Ακτίνες	14€
Το Φως της Ασίας.....	16€

**Κυκλοφορεί σύντομα
σε πρώτη έκδοση
στην ελληνική γλώσσα**

ΕΛΕΝΑ Π. ΜΠΛΑΒΑΤΣΚΥ

**ΓΙΟΓΚΑ
ΚΑΙ ΑΠΟΚΡΥΦΙΣΜΟΣ**

(Κείμενα Εσωτερικής Γνώσης)

Ένα βιβλίο που απευθύνεται προς κάθε σπουδαστή της Αλήθειας. Απαρτίζεται από άρθρα της Έλενας Π. Μπλαβάτσκι που είχαν δημοσιευθεί στα θεοσοφικά περιοδικά The Path, Lucifer, The Theosophist, καθώς και σε εφημερίδες και άλλα έντυπα της εποχής της. Περιλαμβάνει, επίσης, αποσπάσματα οδηγιών προς τον Εσωτερικό Κύκλο της Θεοσοφικής Εταιρείας, και κειμένων που δημοσιεύτηκαν, μαζί με άλλα, μετά το θάνατό της ως τμήμα ενός τρίτου τόμου της Μυστικής Δοξασίας.

Κύριο θέμα του βιβλίου είναι η Μαθητεία, οι σχέσεις Αποκρυφισμού και Γιόγκα, καθώς και πολλά άλλα που διδάσκονται επί της Ατραπού - πάντοτε υπό την καθοδήγηση ενός Μύστη Διδασκάλου της Αγάπης και της Σοφίας - και τα οποία είναι χρήσιμα σε όλους.

ΘΕΟΣΟΦΙΚΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ